

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodîere

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

cum iuramento asseuerans dominum Archiepiscopum diem extremum clausit. Id quod postea, nuncijs aduenientibus, verum fuisse compertum est, eadem scilicet nocte migrasse Pontificem, qua visio hæc Innocentio oblata fuit.

CAP. XXXV.

Contigit autem, Domino agente, vt mox à celebratis sancti cōfessoris exequijs Alexius Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Scotiæ Legatus adesset. In cuius alio honorificè & reuerenter sepulturæ mandatum est. Vbi postea latuit annis quatuor & mensibus sex thesaurus preciosus, tum quidem absconditus, sed suo tempore reuelandus. Cuius quidem futuræ reuelationis haud vulgare extitit argumentum. In enim nocte, qua Christi confessor huius mundi tenebras reliquit, sicut multorum assertione innotuit, admiranda claritas super Augensē monasterium ita reperienda visa est emicare, vt intuentes putarent Abbatiam, vel castri domum aliam, emissa calitūs fulgure, concremari. Vbi sanè diuina bonitas nobis aliquantulū reuelata dignata est, qualis & quātus esset ille, qui ea nocte ex hoc mūdo migrārat. De quo non debet temerarium videri, sed pium potius, si sentiantur ad lucem transisse inaccessibilem, vt illius beatitudinis sit particeps, quam opportuno tempore suis manifestat & largitur fidelibus beatus & solus potens Rex regum & Dominus dominantium: Cui est honor, gloria & imperium in perpetuum, Amen. In sanctos etem relatus est vir beatus à summo Pontifice Honorio Reate, tertio Idus Decembris, pontificatus eius anno decimo.

Honorifica sepultura eius.

Referitur in sanctos.

MARTYRIUM SANCTORVM CONFESSORVM SAMONAE, GVRIAE ET ABIBI, AVTHORE Simeone Metapbraste, habetur in tomis Aloysij.

Novemb. 15. Cap. 1.

Cognatus Edessenorū Episcopus.

AGEBATVR quidē sexcentisimū annus ab imperio Alexandri Macedonis: nouem autem annos iam transegerat Diocletianus, scepra tenens Romanorum: sextum iam consulatum obtinebat Maximianus. Augustus autem Zoaræ filius, his temporibus erat Prætor, & Cognatus erat Episcopus Edessenorum, & magna excubatur persecutio aduersus ecclesias omnibus, qui erant sub ditione Romanorum. Et nomen quidem Christianorum, tanquā nefarium, probris apperebatur & excogitabatur: sacerdotes autem & monachi, propter firmam fidem & inexpugnabilem, miserabilibus tradebantur supplicijs, desiderioque & metu distrahebantur. Nam cum liberè eloqui veritatem propter Christi vellent desiderium, refugiebant rursus metu suppliciorum. Nam ij quidem, qui se armabant aduersus pietatem, studebant vt Christiani Christianismum abiurarent, Saturnoque & Rheæ se adiungerent: contra autem fideles, vt nihil esse ostenderent ea, quæ ab illis colebantur.

Cap. 2.

Guriæ continentia & charitas.

Pl. 1. 45.

Illo ergo tempore Guriæ & Samonas apud Iudicem accusantur, quorum ille quidem ex Sarcigitua, hic autem ex vico Ganade erat ortus, ambo educati Edessenam quam vocant Mesopotamiam, quod sit media inter Euphratem & Tigridem. & eam teā quidem eius fama ad paucos peruaserat: post martyrum autem certamina eorum omnium sermone celebrata. Atque sancti quidem nequaquam versabantur in coartate: sed procū ab ea remoti, vt qui vellent procū abesse ab eius tumultibus, studebant esse Deo soli manifesti. Et Guriæ quidem continentia & charitas, erat bonitas & honesta possessio, & ex illius studio cognomen est ei impositū, ad eō vt ex nomine cum non cognoueris, nisi prius dixeris continētē. Samonæ autem erat in Deum corpus & animus iuuenilis & alacris, & cum Guriæ virtute cōtendebat. Ii ergo accusantur ad iudicem, quod non solum omnem finitimam Edessenā regionem suā doctrina confirmarent, & vt suā adhererent fidei, animū adderent: sed etiā efficerent, vt despicerēt persecutores, & vt illorū impietate omnino nihili facerent, decerneret, cōuenienter ei, quod scriptū est: Nolite cōfidere in principibus, in filijs hominum, in quibus non est salus. Quibus iudex ad magnā accessus insaniam, iubet omnino qui habent in honore religionē Christianā, sequentes doctrinā Guriæ & Samonæ simul

- patientiam enim hoc propositum certamē peragimus. Præses autem rursus vobis protestans, vt, si non parerent, puniret iustius: Discedite ab errore, inquit, vobis confulo, & cedite iussui Imperatoris. Non poteritis enim ferre tormenta. Caius autem Gurius: Neque errori, vt tu dicis, ferimus, respondit: nec Imperatoris iussu vnquam paruērimus. absit vt tam pusilli animi simus, & tam amentes. Sumus enim illius discipuli, qui animam suam pro nobis posuit, diuitias benignitatis & suauitatis nos ostēdens charitatem. Resistemus ergo peccato vsq; ad mortem, neq; quicquam acciderit, supplantabimur à machinis aduersarij, quibus primus homo captus & percussus cepit mortem per ligni inobedientiam: & Cain persuasus, fratris quidem sanguine manus polluit: gemere autem & tremere, inuenit premia peccati. Sed nos Constantii verbis mentem adhibentes, non timebimus eos, qui occidunt corpus, animam autem nō possunt occidere: illum potius timebimus, qui nostram animam & corpus potest perdere. Tyrannus autem, Non vt, inquit, vestras percurrētes scripturas possitis refellere, quæ à nobis obijciuntur, idēo ita non moueor, & me præbeo patientem: sed vt iustum Imperatoris exequentes, cum pace domum reuertamini.
- Cap. 6.** Hæc oratio nihil flexit martyres, sed propius accedentes: Quid nostra, inquit, augeat, si irascaris, & es ad iram propensus, & tanquam niues pluis tormenta: Tunc enim nobis magis beneficias, clariorem reddens nostram probationē patientia, & concilians maiores remunerationes. Hæc est enim summa nostræ spei, hic incolumitas, qui est ad tempus, relinquere, & migrare ad æternū. Habentis enim tabernaculum non manu factum in cælis, quod etiam sinum Abraham scriptura, propterea quod esset familiaritate Deo coniunctus, solet vocare. Cū itaq; vidisset Præses imitabilem eorum constantiam, statim mittens dicere, processit ad castigandum, & iuberet Anuino Commentariensi vtrunq; vna manu suspendi, & eis toto pondere corporis diuisis, adhuc eorum pedibus grauem suspendere lapidem, ad ferendam acrioris doloris. Atq; hoc quidem ita se habebat, & ab hora tertia vsq; ad octauam tale tormentum forti animo tolerabant, non vocem emittentes, non gemitum non aliquid aliud ostendentes, quod esset pusilli & abiecti animi. Dixisses eos patitur in alieno corpore, aut alijs patientibus, ipsos solū esse spectatores eorum, quæ fiebant.
- Cap. 7.** Interim autem, dum ijs penderet manibus, occupatus erat Præses in alijs audientibus. Deinde cū ab eis quiescisset, iubet Commentariensem interrogare sanctos, an iussui Imperatoris vellent parere, vt liberarentur à tormento: & cū ille quidem interrogaret, hi verò non possent, aut non vellent respondere, iubet eos includi in interiore custodia, in lacu tenebroso & nomine & re ipsa, & pedes vsque ad diem sequentem affixos esse ligno. Die autem iam apparsente, à ligni quidem vinculis pedes sunt relaxati: carceris autem aditus fuit obstructus, vt nec solaris quidem radiis possent subire: editum autē fuit custodibus, non frustum panis, nec paruum quiddam guttam aquæ tres totos dies eis præbere. Quamobrem decarēdō tenebroso carcer & longa inedia erat condēnatio martyribus: Cū autem ad esset tertius dies circa principium mensis Augusti, apertus quidē fuit aditus carceris: illi autem in eo retenti sunt vsque ad decimum Nouembris. Deinde Iudex eos curat liberos pro suo tribunali. Et nec tantum, inquit, tempus vobis præbuit, vt mutati aliquid quod salutare caperetis consiliū? Illi autem respondent: Quod nobis videtur tibi iam sapius ostendimus: tu autem fac ea, quæ tibi fuerunt imperata. Præses autem statim iubet Samonam altero pede in genu inclinari, & ferreum vinculum in iijcī eius genui. Quod cū factum esset, eum quidem suspendit præcipitem, à pede quem inclinauerat, alterum deorsum trahens pondere ferri, quod verbis non potest explicari: & sic athletam moliens discerpere. Quo quidem tempore cū coram acetabulum per vim sedem suam reliquisset, effectum est, vt Samonas clauderet: Guriam autem, quod esset imbecillus & subpallidus, sinebat impunitum, non quod eum benignis adspexisset oculis, non quod esset misertus eius imbecillitatis, sed vt qui, quod eum punire cuperet, potius pepercisset. Nē fortē, aiebat, nobis impudentibus consumeretur ante cruciatu.
- Cap. 8.** Et iam erant quidem duæ horæ diei, ex quo suspensus erat Samonas: hora autem quinta iam aderat, & is adhuc pendeat sublimē: & qui circumstebant milites, mouebantur misericordia, & hortabantur vt Imperatoris pareret imperio. Sed peccatorū misericordia caput sancti non pinguefecit. Ille enim etsi acerbē premeretur à tot

à tormento, ipsos ne vlllo quidem dignabatur responso, sine eos lugere, & se po-
rius, non illum dignum censere misericordia. In celum autem tollens oculos, pre-
cabatur Deum ex profundo cordis, & ei reuocabat in memoriam miracula, quæ à
seculo facta sunt: Domine Deus, dicens, sine quo nec passerulus quidem caderet in
laqueum: qui Dauidi dilatasti cor in afflictionibus: Qui Prophetæ Danieli vim
dedisti etiam contra leones? Qui pueros Abramæos & Tyranni & flammæ victo-
res effecisti: tu quoque nunc Domine adspice ad bellum, quod contra nos geritur,
qui nostræ naturæ nôsti imbecillitatem. Conatur enim inimicus figmentum tuæ
dexteræ auertere ab ea, quæ est apud te, gloria. Sed tu benignis tuis nos intus ocu-
lis, conserva in nobis, quæ extingui non potest, lucernam tuorum mandatorum:
tua autem luce dirige nostras semitas, & dignare nos frui ea, quæ est in te, beatitudi-
ne: Quoniam es benedictus in secula seculorum. Atque ille quidem Agonotheta
emittebat hanc gratiarum actionem: quidam autem scriba, qui aderat, literis man-
dauit quæ dicta sunt.

Mira eius
patientia.

Marth. 10.
Psal. 4.
Dan. 6. & 14
Dan. 3.

Quid scri-
ba literis
mâdat eius
dicta.
Cap. 9.

Iussit autem Præses Cômmentariensi eum soluere à supplicio. Ille verò cum sic fe-
cisset, & portasset cum ijs, qui aderant, iam doloribus defessum & confectum, in prio-
rem ferentes custodiam, deponunt iuxta sanctum Guriam. Cùm autem esset No-
nembris decimus quintus, nocturno circiter galli cantu surrexit iudex: eum verò præ-
cedebant lampades & satellites: & cùm ad basilicam venisset, quæ dicitur, vbi erat
iudiciu, cum magno fastu sedet pro tribunali: & accersit athletas Guriam & Samo-
nam. Et hic quidem venit ambulans in medio duorum, & fultus vtriusq; manibus.
Nam & premebat inedia, & grauabat senectus, bona spe solummodo eum refrige-
rante. Gurias autem ipse quoq; portatus ducitur, vt qui nec posset omnino ingredi,
reporè quod pes ei fuisset grauius à vinculo sauciatus. Ad quos defensor impietas:
Cum data, inquit, fuerit vobis potestas, de eo, quod est vobis conducibile, simul
deliberatis. Dicit ergo, an noui aliquid sit à vobis consideratum: & an prioru vos
aliqua subiierit penitentia: & parète iussu diuinissimi. Sic enim vestris opibus &
possessionibus, quinetiam hac suauissima quoquè luce fruimini. Ad hæc martyres:
Nemo, inquit, qui sapit, magnificerit parum manere in ijs, quæ fluunt. Sufficit enim
nobis tempus, quod præcessit, ad vsus eorum & ad spectum: nec eorum aliquid de-
sideramus. Quam autem mortem nunc nobis intentas, ea nos ad immortalia trans-
mittere tabernacula, & efficiet, vt simus participes eius, quæ est illic, beatitudinis.

Martyres
sistuntur
ad tribunal.

Sapientiss.
mum eoru
responsum.

Cap. 10.

Præses autem: Quæ à vobis, inquit, dicta sunt, nostras aures magna affecerunt
tristitia. Ego autem paucis exponam id, quod videtur. Nam si aræ quidem thus im-
ponitis, & imagini Iouis sacrificatis, rectè se habuerit: & vnusquisque vestrum do-
mum abibit. Sin verò adhuc pergitis Imperatoris iussu non parète, amputabuntur
vobis omnino capita. hoc enim vult & statuit magnus Imperator. Ad quæ respon-
dens generosissimus Samonas: Si nos, inquit, tanto affeceris beneficio, vt libere-
mur quidem ab ijs, quæ hic sunt, molestijs: transmittamur autem ad eam, quæ est
illic, beatitudinem, quantum in nobis quidem situm est, tibi reddetur merces ab
eo, qui nostra dispensat ad id, quod est vtile. Ad hæc cùm respondisset Præses, vt
videbatur, benignius, & dixisset: Ego toleranter hucusquè tuli, longas illas susti-
nens orationes, vt mora temporis mutati, traduceremini ad id quod est vtile, &
supplicium mortis non subiretis. Qui morti, quæ est ad tempus, inquit, se tradunt
propter Christum, clarum est fore, vt ij liberentur ab æterna. Qui enim mundo mo-
riuntur, viuunt in Christo. Nam Petrus quoquè, qui resplendet in choro Aposto-
lorum, cruce fuit condemnatus & morte: & filius tonitruu Iacobus, ab Herode
Agrippa fuit interfectus gladio. Qui etiam Stephanus quoquè fuit appetitus lapi-
dibus, qui primus percurrit stadium martyrij. Quid autem dixeris de Iohanne? an
ne eius quidem admittes egregiam illam constantiam, & loquendi libertatè, quod
mori maluerit, quàm cubilis tacere impudicitiam: adultera verò eius caput acce-
perit præmium saltationis?

Act. 12.

Act. 7.

Marth. 14.

Cap. 11.

Rursus autem Præses: Non vt vestros, quos dicitis, sanctos enumereris, vos ferò
toleranter: sed vt mutato consilio, iussis cedètes Imperatoris, ab acerbissima mor-
te liberemini. Si enim sitis nimium audaces & insolentes, quid aliud, quàm vos ma-
iora excipient supplicia, quibus oppressi, vel inuiti facietis id, quod nos exigimus:
quo tempore nec omnino quidem poteritis refugium habere ad misericordiam?
Nam quod sit per vim, ne potest quidè prouocare ad cômiserationem: quomodo
contra

CURTIUS
OBER
NOBER
RVIII
5

Forum cō-
stantia. 66. contrā quod spontē fit, est dignum misericordia. Christi autem confessores & martyres dixerunt: Non opus est multis verbis. Ecce enim nos sumus tibi praeio omnia subeunda supplicia. Quod ergo tibi fuit imperatum, nē differas exequi. Non enim Christi veri Dei sumus ad oratores, & rursus dicimus: Cuius regni non eritis. Qui etiam potest solus vicissim glorificare eos, qui eius nomen glorificant. Interim autem dum haec dicerentur à sanctis, Praeses tulit in eos sententiam, ut mortem subirent gladio. Illi verò lætitia, quæ verbis nō potest explicari, affecti: Tēpore decet gloria & laudatio, qui es Deus vniuersorum, clamabant; quod tibi placuerit, vt susceptum certamen perageremus, vt à te quoquē immortalē splēdorem assequamur.

1. Reg. 2.

Martyres ineffabili gaudio excipiuntur mortis sententiam.

Cap. 12.

Cum ergo vidisset Praeses immutabilem eorum cōstantiam, & quemadmodum in animæ exultatione extremam accepissent sententiam, sanctis quidem, Deus inquit, eorum, quæ fiunt, sit inspector, quod non per me volebam vos vitæ finem accipere: sed inexorabilis iustus me ad id cogit Imperatoris. Spiculatori autem inibibus, & eis illic finem afferre gladio. Ille autem cum per portam Romanensem factos noctu eduxisset, cum altus sopor teneret ciues, ad septentrionalem partem ciuitatis abducit in montem Bethelabicia. Illi verò cum fuissent in eo loco, & in lætitia cordis & magna animi constantia è vehiculo descendissent, à spiculatoribus, qui sub eo erant, tempus ad orationem petierunt, & acceperunt. Perinde enim ac si non sufficerent tormenta & sanguis ad intercedendum pro eis, propter firmitatem modestiam adhuc etiam opus habebant precatione. Cum itaque oculos in celum sustulissent, & intensè precati essent, Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, suscipe in pace spiritus nostros, postremò dixerunt. Samonas autem conuenit ad spiculatorem, Exequere, inquit, id quod est tibi imperatum: cumque genua inclinasset cum Guria, eis amputantur capita decimoquinto Nouembris. Atque hoc modo quidem se habuerunt res martyrum.

Capire ple-

Cap. 13.

Cum autem tertium quoquē quæreret numerus, vt in his glorificaretur Trias, inuenit (ò optimam prouidentiam) tempore quidem postea Abibum, qui autem idem cum ijs, qui præcesserant, iter ingredi constituerat, & illo ipso martyrij die inter consummatum. Magnus ergo inter martyres Abibus, ex eadem quidem, ex qua illi patria, nempe ex Thelsæa vico erat ortus: sacro autem diaconatus fuerat honoratus chrisinate. Cum verò Licinius teneret scepra imperij Romanorum, & Lyfania creatus fuisset Praeses Edessæ, excitata rursus erat persecutio aduersus Christianos, & Abibo vniuersum imminēbat periculum. Is enim obibat ciuitatem, diuitias cunctos docens scripturas, & magno animo confirmans ad pietatem. Cum autem hæc venissent ad aures Lyfaniæ, ea Licinio Imperatori ab eo significauerunt. Studebat enim, vt ipse ei committeret quæstionem habendam de Christianis, & matrem de Abibo. Neque enim fuerat ei prius commissa. Ille verò literis datis, iubente morte Abibum afficiat. Literis ergo redditis Lyfaniæ, queritur vbi quæ Abibus, ipse autem degebat in quadam parte ciuitatis, propter statum Ecclesiasticum: mater verò & quidam ex ijs, qui ad eum genere attinebant, cum eo versabantur. Ille autem cum rem rescuisset, nē daret poenas, quod martyrij deseruisset ordines, cuius qui erat ex primis cohortis (is autem vocabatur Theotecnus) seipsum indicat.

Abibus Diaconus confirmatus Christianos.

Seipsum indicat cohorti quis sit.

Cap. 14. Magna animi eius fortitudo

Ad tribunal ducitur.

Abibus autem, cum tempus vocaret ad martyrium, nolebat pusillo & abiecto animo suffurari salutem. Ei itaque dicit: Non propter charā matrem, nec propter cognatos me reddo manifestum: sed adsum propter Christi confessionem. Ego enim vel te nolente apparebo coram Praeside, & meum Christum predicabo coram principibus & regibus. Theotecnus itaque veritus, nē sua sponte veniret ad Praesidem, & ea de causa ei afferretur periculum, vt qui eum non fecisset manifestum, assumit Abibum, & eum adducit ad Praesidem: Hic ille est, inquit, qui queritur, Abibus. Cum autem Lyfania audisset Abibum sua sponte adijisse ad certamina, arbitratus eam rem esse cōtempnū & audacia, vt qui paruifecisset austeritatem tribunalis, eum statim curat ducendum in iudicium: conditionemque ab eo petit & ad

& nomen, & patriam. Cùm verò respondisset se quidem esse ortum è vico Thel'saa, significasset autem, se esse Christi ministrum, statim martyrem est criminatus Præses, quòd non obtemperasset iussus Imperatoris. Huius autem rei apertum esse dicebat indicium, quòd Ioui thus non sacrificaret. Ad hæc, se quidem Christianum esse, dicebat Abibus, & non posse verum Deum relinquere, sacrificare autem inanimis & nullo sensu præditis operibus manuum. Præses verò, cum brachia vincum funibus, iussit in ligno sublimem extolli, & ferreis vnguibus lacerari. Erat autem suspensio longè violentior, quàm laceratio. Veniebat enim in periculum, nè discerperetur, cùm violenta extensione ei diuellerentur brachia.

Laceratur ferreis vnguibus.

Interim dum is pendèret sublimis, conuersus est Præses ad blanditias, & fingeat se esse patientem. Minabatur autem etiam grauiora, si non mutaret propositum. Ille autem: Nemo, inquit, me abducet à fide: neque persuadebit, vt adorem dæmones, etiam si plura tormenta inferat & maiora. Cùm autem vellet scire Præses, quamnam ei virilitatem tormenta conciliarent, quæ corpus solum consumunt, Christi martyr Abibus: Non ad præses vsque tempus, inquit, nostra consistunt: nec ea solum sequimur, quæ cernuntur. Quòd si tu quoquè volueris adspicere ad spem & promissam nobis remunerationem, fortè etiam dices cum Paulo: Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad gloriam, quæ est reuelanda in nobis. Cùm autem Præses ea, quæ dicebantur, damnaret stultitia: & nunc quidem blandiens & subiens personam patientiæ, nunc verò minans & acerbam ei mortem intentans, neutri eorum eum videret cedere: Non tibi repentinum & totum simul vitæ finem afferam, sententiam ei pronunciauit: sed te lento igne paulatim liquefactum, efficiam immitem & implacabilem animam deponere. Dixit, & cùm versus septentrionem extra ciuitatem collecta fuisset materia, ducebatur ad rogam, sequente quidem matre, sequentibus autem ijs quoquè, qui aliàs cognatione ad eum attinebant. Ille verò postquam esset precatus, & benedixisset omnibus, & eis osculum dedisset in Domino, accessit autem esset materia ab ijs, qui ad id seruiebant, in ignem iniicitur: & cùm aperto ore flammam accepisset, apud eum, qui dederat, spiritum deposuit. Deindè cùm ignis esset sedatus, qui ad eum attinebant, precioso linteum eum circumdederunt, & vnguientis vnixerunt: cumque psalmos & hymnos, vt par erat, cecinissent, prope Samonam & Guriam eum deposuerunt, ad gloriam patris & filij & spiritus sancti, quæ est diuina Trinitas, & in quam non cadit diuisio. Quam decet honor & adoratio nunc & semper, & in secula seculorum, Amen. Talem quidem vitæ finem inuenit martyr Abibus tempore Licinij, & talem cum sanctis nactus fuit depositionem, & sic pijs attulit requiem à persecutionibus. Nam deinceps quidem Licinio fuit diminuta potentia: Constantino autem floruit dominatio, & creuerunt ei sceptrum Romanorum: qui primus inter Imperatores liberè professus est pietatem, & Christianis concessit viuere vt Christianos. Sed vt possitis cognoscere, qualem gratiam martyres apud Deum sunt affecti, necesse est rem ab alto repetere.

Cap. 17. Blanditur ei præses.

Rom. 8.

Coniectus in ignem, redidit spiritum

Licinio tyranno admittitur Imperium.

Cap. 16.

Hunorum incuriones

Antiquissimus imaginum usus.

Hunni quidem Ephtalitæ, Persarum finitimi, & qui ad solem habitabant orientem: hæc gens, inquam, importuna & barbara, non paucis annis post martyrum consumptionem, vsque deo inuasit Romanos, vt facerent incuriones vsque ad ipsam Edessam, & prædas agerent ex agris, qui circa ipsam siti sunt. Romanorum autem Imperatores acriter defenderunt ciuitatem, & breui totum collegerunt exercitum, vt open ferrent Edessæ, volentes efficere, nè ea caperetur: & maximè verbis Christi confidentes, quæ scripserat ad Augarum, quòd ciuitas nunquam esset capienda à barbaris: & quòd in eâ primâ Domini nostri & Christi effigies missa sit ad Augarum. Itaque ad ciuitatem castra mouerunt Hunni, putantes se facile eam esse capturos. Romani autem mittunt auxilium Edessenis, nè in manus Hunnorum veniret ciuitas. Cùm verò, qui missi fuerant à Romanis, iam venissent Edessam, accidit vt quidam Gothus inter eos, & moribus barbarus, & mente perniciosus, diuersaretur in domo cuiusdam mulieris, nomine Sophiæ. Ei autem erat vnica filia, nomine Euphemia, viuenti in viduitate, & de sola filia sollicita. Educebatur ergò matri filia, tanquam germen recens pullulans, temperantiam exercens & virginitatem, & studium adhibens, nè cereretur à masculorum oculis. Erat autem puella facie decora, & insigni pulchritudine. Cùm ergò in ea habitatione diu versatus esset Gothus, nescio quomodo adspexit puellam, & ita captus fuit amore, vt nusquam mentem aliò conuerteret, quàm ad virginem. Personam itaque induens bonitatis, & se amicum esse

H h simu-

CURTIUS
9000
10000
RVIII
5

simulans, abiit ad matrem: & assentionibus conans ei persuadere, & bonorum promissis, ut ei daret filiam in matrimonium: Illa autem grauius ferebat, & animum non adhibebat ijs, quæ ab ipso dicebantur. Eo verò se insolenter iactante, & valde minitante, illa, Vnicam, inquit, quæ mihi est, filiam viro coniungere barbaro nunquam sustinuerim. Nè ergò assenteris, nec mineris. Nam nec me molliis adulationibus, neque minis terrebris. Ille autem pergebat eadem rursus facere, & rursus suam ostendebat impudentiam, & de iisdem assidue cum matre loquebatur. Deinde etiam preciosa afferebat ad eam ornamenta, & affirmabat eam fore dominam matrum aliorum. Mater autem puellæ ne sic quidem præbebat aurem ijs, quæ ab ipso dicebantur.

Deinde illo perseverante, rursus Sophia, (cùm nescio vndè didicisset) Sunt tibi filij & vxor, ei respondit: nec ego tibi meâ filiam dederim in matrimonium. Ille res partim quidem amore puellæ victus, partim autem timoris Dei nullam ducens rationem, Deum testatur se nunquam habuisse vxorem, nec filios: sed se eius filiam vel ducere vxorem, & omnium suorum bonorum eam facere dominam. Vincitur itaque mater puellæ à Gothi verbis. Quid enim erat factura, cùm esset femina, quæ facile decipitur, & sacramentorum audire examina, & ei metu quateretur animum. Itaque manus in cælum tollens: Pater orphanorum, & defensor viduarum Domine & Deus, inquit, nè despexeris hanc puellam, quæ viro ignoto coniungitur. Te enim eius promissorum accipio inspectorem: & te freta, vnicam meam filiam trado huic peregrino. Et interim scribitur contractus matrimonij: & cùm aliquantum tempus Hunni Edessam circumfessissent, socij autè & adiutores urbem defendissent, hostium que impetum propulsassent, sit puella prægnans ex Gothi coniunctione. Non dum verò tempus pariendi aduenerat: & Hunni quidem, cùm nihil potuissent facere eorum, quæ sperauerant, iam in animo habebant proficisci in patriam: socij autem adiutores volebant redire Romam. Cùm ergò Gotthus quoque paratus esset limare abire cum Romanis, & cruciaretur mater filia separatione, eisq; scinderentur viscera, apprehendit puellam, nec sinebat eam cum Gottho discedere, etiamsi eam non poterat retinere, cùm lege matrimonij & naturæ vellet sequi maritum.

Cùm iam ergò abirent, mater eos assumens, accedit ad capsam confessorum, & dicit Gottho: Ego tuæ fidei meam filiam non committam, nisi tangens hanc preciosam capsam eorum, qui pro Christo passi sunt, eos dederis mihi fideiuflores, quòd non solum ei nihil sis molesti facturus, sed etiam eius, quam par est, curam susceperis. Gotthus autem protinus, tanquam iussus facere id, quod esset omnium scilicet, & omni penitus metu vacuum, A manibus vestris, inquit, ô sancti, accipio puellam: & vos do matri fideiuflores, quòd ei à me nihil fiet molesti: sed me potius habebit paratum ei implere, quæcunque volenti erunt cordi. Nec hæc solum sceleraus, sed magnas quoque iurat Dei vires, se promissa reipsa conseruaturum. Mater ergò accepto iureiurando, sanctis acclamauit martyribus: Vobis, ô sancti, meam filiam potius Deum committo, & per vos Gottho. Post hæc Deum precati, mater quidem amatissimè filiam amplexa, domum reuertitur: Gotthus autem iter inquit cum puella. Deinde cùm venissent in regionem, ex qua ortus erat Gotthus, & iam essent prope eandem domum, oblitus quidem vir iste inhumanus amoris in vxorem, contempto verò iureiurando & pactis conuentis, & Dei metu procul à se amandato, (ò, quousque procedit vitium?) ei quidem auferit vestes: aurum quoque ei auferit: eaque tanquam interua pannis turpiter induta, Mihi, inquit, ô mulier, sunt liberi & vxor. Quamobrem voca te ancillam bello captam, & te meæ vxori omnibus modis submitte, & eimorem gere, eam tanquam dominam honorans & nominans. Si enim, quomodo libere habeant res nostræ, enunciaueris, aut etiam meæ vxoris voluntati non paruieris, erit tibi mors supplicium.

Quomodo his affectam censetis fuisse mulierem, quæ matre quidem erat priuata, priuata autem patria, omnibusque amicis & cognatis, & ad illius solum adspiciebat animam, & quæ longæ illius spei talem viderat exitum? Omnino si non esset lapsa, non ferrum, aut aliquid aliud inanimum, ijs, quæ præter spem acciderant, auditis percussâ, protinus emisisset animam. sed eam conseruabant matris fideiuflores, quæ illa à Gottho acceperat, ad malum quidem execrandi eius capitis, ad ostendendam autem maximam eorum gratiam. Valdè ergò ingemiscens, & suspirans ex profundis cordis: Tibi, aiebat, ô Domine, & ineffabili tuæ misericordiæ propter hæc omnia ago

Euphemia
castissima
virgo, re-
spuit matri-
monium.

Cap. 17.
Gotthus q-
dam victus
amore im-
puro, falsum
iurat.

Datur ei
Euphemia
vxor.

Cap. 18.

Vide sceleratissimi hominis barbarum plane exemplum

Cap. 19.

S 1

ago gratias. Deinde etiam ad Gotthum conuersa: Benè tibi sit, inquit, quòd cum nos posses tollere de medio, hoc solo fuisti contentus, vt me seruam faceres pro libera. Promissa, re ipsa præstitisti: iusturandum re vera confirmasti. Quid ergò restat aliud, nisi vt omninò inuocem eos, qui ea quæ siebant, inspexerunt, quos tu tunc adduxisti testes ijs, quæ à te dicebantur? Eis enim, & non alij, confisa, mea sponte constitui distungi à parente: eam quæ nos tulerat, relinquere, & te solum sequi. Hæc cum dixisset, animæ oculos ad cælum tollens, simul cum senilibus: Deus patrum meorum, cum euulatu dicebat & lachrymis, adsis mihi miseræ: & vide, quid iste quidem te teste & tuis sanctis & confessoribus est pollicitus, quid autem nunc re ipsa facit: & nos libera ab ijs malis, pro nobis intercessores tuos sanctos accipiens: quoniam

*Sanctos p
intercesso-
ribus habē-
dos, etiam
antiquitas
nouit,*

nam his post te confisa, præsentia hæc mala sustineo. Cum sic puella tacitè Deum rogasset, in Gotthi autè ades essent ingressi, adspexisset verò eius coniunx puellam, & animaduertisset eius pulchritudinem, zelotypia & suspicione in animo statim repletur. Rogat itaque maritum, quanam ipsa esset, & vnde esset orta: & quare eam secum nunc duceret. Ille autem eam esse captiuam, & ab Edeßa abductam: ductam verò esse, vt ei seruiret, respondit. Illa autem formam magis attendens, quàm eius verba: Eius, inquit, vultus nequaquam eam arguit esse seruam. Gotthus autem: At tu ea vt re tanquam ancilla.

Cap. 10.

Exhinc itaque puella metu agebat silentium, & quæ imperabantur, faciebat ocyssimè. Nesciebat enim, quidnam posset facere, quod eam liberaret à malis præsentibus. Sanctis autem assidue dicebat in corde suo: Festinate ad auxilium ancillæ vestræ, o sancti, festinate, neque fraudem mihi factam despiciat. Puellæ verò domina non legitima, in eam mota zelotypia, puella grauiter vtebatur, & ei grauiora opera imperabat, perinde ac si illius labores, inuidiæ qua vtebatur, ipsa proprium haberet solatium. Quod autem erat omnium maximum, ne eam quidem volebat alloqui. Postquam autem procedente tempore puellam rescituit esse grauidam, zelotypiæ flamma magis accensa, grauisimum opus ab ea exigebat. Cur hoc? Studens videre mortem puellæ, fœtus facta abortione. Sed inuictæ erant Christi vires, & eorum, qui propter Christum passi sunt: per quas puella & superauit molestias, & mansit minimè læsa à malis. Postquam autem accessit tempus partûs, parit filium masculum, qui patris effigiem in seipso conferuabat, & erat Gottho omni ex parte similis. Hoc cum adspexisset Gotthi coniunx, & animaduertisset quàm esset expressa similitudo, nihil aliud versabat in animo, quàm quomodo puerum interimeret: marito autem dicebat: Ego tibi non crediderim, quòd cum puella non coiucris. Nam quod ex ea natum est, patrem apertè confiteretur, forma perinde vtens, ac lingua. Ille verò affirmabat eam non verum dicere: iubebat autem ea vt tanquam ancilla, dicens: Hoc fidem faciat, me nunquam cum ea esse congressum. Neque enim à me vnquam omninò in tuam tradita fuisset potestatem. Amicitias enim coniungunt amores, non disiungunt.

*Puella à
Gottho de-
cepta, durè
accipitur
ab ei? vxore*

*Parit filium
Euphemia.*

Tunc autem qui longo abhinc tempore humano generi est inimicus, Gotthi vxorem subiens, eam a duersus infantem furore concitauit: & propterea concepit laborem, & peperit iniquitatem: & cum quoddam venenum in sinum immisisset, pueri quidem matrem emittit ad faciendum aliquid, quod erat opus. Et ea quidem egreditur ad exequendum id, quod fuerat imperatum: illa autem venenum immittit in os pueri, & venenum mors statim est confectura. Paulopost ergò reuersa mater, cum infantem quidem inuenisset mortuum, illius verò labris infusum venenum, in corde quidem sauciatur, & graui animi dolore afficitur, eum tamen celat, & tenet in abdito: dolore quidem affecta, vt mater: secretum autem tenens, vt prudens & cordata. Deinde cum vellus sumpisset, & os infantis abstersisset, lanam apud se detinuit, experientia volens scire veritatem. Paucis certè post diebus, cum ex amicis & cognatis Gotthus inuiderat aliquos, puella arripit occasionem: & lanam intingit in calice, & Gotthi tradit vxori, volens, vt dixi, verum scire, veneno ne priuata sit infante, an communi morte eum amiferit. Nam existimabat quidem, quòd si epoto medicamento vixisset, euidens esset, quòd nec filius eius fuisset necatus veneno. Quòd si id eam interfecisset, illud omninò passura esset, quod ipsa fecit. Cum ergò Gotthi vxor nihil mali suspicaretur, accipiens, ebibit calicem: statimque labor conuersus est in caput, & in eius vertice descendit iniquitas, & cecidit in foneam, quam fecit: & iussu comprehensa fuit in laqueo, quem absconderat. Atque illa quidem iacebat mortua, extenso corpore, fructus ferens dignos laboribus: animi autem ægritudo

Cap. 21.

*Crudele fa-
cinus zelo-
typiæ mulie-
ris.*

*Perit eodè
veneno, quo
infantè ex-
tinxerat.*

CUR IUS

1000

RVIII

5

intuaserat Gotthum, eiusque necessarios, & qui genere ad eum atinebant: totam implebat domum mœror & tristitia ob immaturam mortem eius vxoris. Ab eis nomen lugetur, vt erat consentaneum, & præclaram consequitur sepulturam, & magnificè deponitur.

Cap. 22.

Cùm autem septem dies præterissent post sepulturam, & satis temporis confuissent in mœrore, venit eis in mētem, captiuæ insidijs mortuam esse eorum cognitam. Hinc factum est, vt eam quidem vellent tradere Præsidi, vt ab illo tolleretur in medio: non enim licebat eis ferro illam inuadere. Cùm autem is abesset, ipsi inter se consultassent, in monumento, in quo fuerat sepulta vxor Gotthi, eam inducunt in præsentia, & sepulcrum muniunt aspero lapide, & ei adhibent custodiam. Cùm verò ad eam veniret odor cadaveris, magna repleta molestia, Domine Deum virtutum, dicebat puella, qui tuorum martyrum & confessorum pro te fulsum sanguinem, tanquàm viuum accepisti sacrificium, ad me adspice, quæ propter tuum eorum, qui propter te passi sunt, sanctorum nomen, viro ignoto & alienigenæ me ipsam credidi, & sum propterea damnata ad hoc tormentum: tu mihi tum da auxiliū, & me libera à præsentī periculo. Vos quoquē sancti Christi, qui illa innumera certamina propter ipsum sustinistis, & eum esse viuum Deum coram reprobis confessi estis, quos matri meæ præbuit Gotthus propter me fideiuflores, ipsi me adeste mihi in malis adiutores: nec eam despiciatis, quæ se vobis dedicauit. Cùm

Sancti martyres, inuocari, celeriter ferre operam miseræ mulier.

esset precata, non tardarunt fideiuflores, neque distulerunt ei ferre auxiliū. Sed det tres viros luce circumdatos, ad quam non patet aditus, & factor ille mox contusus fuit in bonum odorem, adeo vt mirabilis quidam & suavis odor ad eam accederet: Et bono animo esto, ei dicunt, o mulier, nec time: citò enim salutem assequeris nihil omninò graue passa, nec ingratum. Neque enim fallemus fideiuflorem, neque dilatione vtetur in salute.

Cap. 23.

Cùm hæc ergò sancti ei dixissent, ea statim tanquàm à se discessisset, resolutior foporem, Dei quæ inuicta, eorumque, qui ipsum confessi fuerant, virtute, (o miraculum dignum Dei benignitate & potentia) quomodò alius quidam Habacuc propheta momento temporis Hierosolymis translatus fuit Babylonem: aut vt dicitur

Dan. 14.

Philippus à facie Eunuchi Aethiopsis raptus est à spiritu: eodem modo ipsa quoque dormiens transfertur à monumento, & restituitur in templum confessorum simul & martyrum. Reddita ergò huic templo martyrum, cùm manè eam fomus remississet

Act. 8.

videt ei rursus adstantes Christi confessores, & dicentes: Scis nam modò tibi factum. Cùm huc ergò & illuc circumspexisset, & veluti ad se redisset, & ædem agnouisset oratoriam, impleta fuit omni gaudio, & magna affecta fuit admiratione. Latabatur videns, stupebat animo cogitans, sibi diffidebat, nesciebat quid ageret: postremo

Angelico ministerio restituitur Euphemia in templum Sanctorum.

pròcidit ad pedes sanctorum, & eis agit gratias. Illi autem ei dixerunt: Nostra impleta est fideiuflo. Vade in pace ad matrem tuam. Et illi quidem ex oculis statim euanuerunt. Illa autem ad eorum capsam accedens, & ardentè amplectens, & lachrymas voluptate & timore simul mixtas effundens: Deus noster, dicebat, in calo &

Psal. 134.

in terra, omnia quæcunque voluit fecit: emisit è celo, & me seruauit. Benedictus es Domine, qui seruas eos qui sperant in te. Vesperè habitauit mecum iustus, & mane exultatio.

Cap. 24.

Cùm ergò satis longo tempore preces cum lachrymis producentem puellam videret sacerdos, qui erat in templo, & audiret gratiarum actionem, dubitabat. Deinde accedens, rogabat causam, cur sic orans lamentaretur, & tam multas effunderet lachrymas, & pro quo offerret gratiarum actionem. Illa autem ei narravit rem omnem, quemadmodum & Gottho à matre iuncta fuisset matrimonio, & quemadmodum

Breuis prædicti miraculi narratio.

cum eo abiisset, fidem habens dato ab eo iureiurando: & quemadmodum factus qui Gottho ex ea erat natus, veneno perisset: & quemadmodum fuisset in clauis in sepulcro, & qualem experta esset fortunam, & qualem à sanctis assecuta esset liberationem. Hæc cum audisset sacerdos, à se planè discedebat, dubitabat propter magnitudinem eius, quod narrabatur: incredulitate & fide eius diuidebatur animus. Vnde etiam volens de ea certior fieri, rogabat, quanam esset mater puella: & è qua domo esset orta. Cùm ea autem respondisset sacerdoti, is quidem puellam in templo detinet: matrem autem ad se accersit. Illa verò cùm ad ædem venisset oratoriam, & filiam sacerdoti assistentem repentè adspexisset, primùm quidem eam ardentè amplectitur, amore omninò suo fungente officio. Deinde diu inter se silent, iustum vocem

S 1

reprimente, & lachrymis sermonem interruptentibus. Nam matris quidem frangebat animus filia, quæ cernebatur in seruili vestitu & habitu. Filia autem rursus animo sauciabatur, quòd bona spe à matre disincta, tam turpiter rediisset, vt vel solo ad spectu prouocaret ad misericordiam. Cùm ergò vix tandèm mater se collo-gisset ab acerba illa confusione, rogauit filiam, quænam ei accidissent, & quemadmodum rediisset, & quidnam fecerit eam indui tam seruiliter. Illa autem narrauit omnia matri, vt se habebant, quæ post liberationem erant iucunda & dictu & auditu. Cùm ergò mater, quæ à Deo & eius confessoribus & martyribus facta fuerant in filiam miracula, ab ea audiisset, totum illum diem oratoria ædes martyrum ambas habuit Dominum laudantes. Cùm venisset autem vespera, egrediuntur è templo & domum reuertuntur. Die verò sequenti, & quod factum fuerat, in omnem partem fuit disseminatum: & multitudo confluebat ad puellam eorum, qui alioqui ad eam attinebant, Deumque simul cum ea, & eos, qui propter ipsum passi fuerant, glorificantes.

Aliquanto autè post tempore Deus Dominus vltionum liberè egit: in altum elatus est, qui iudicat terram: reddidit superbis remunerationem. Nam cùm Hunni Persis se adiunxissent, & in loca, quæ erant circa Edessam, adhuc facerèt incursiones, rursus quidem ad Edessenos in auxilium à Romanis mittitur exercitus. Vnus autem ex ijs erat etiam sceleratissimus Gothus: & venit rursus in domum mulieris: venit autem confidenter, tanquam gener in domum socrùs, nihil eorum, quæ occultè perpetràrat, manifestum euasisse suspicans. Cùm ergò cognouisset mater eius aduētum, filiam quidem includit in domo interiore, cogitans rem facere sapientiozem, quàm quæ videatur posse cadere in mulierem. Illa autem cum excipit cum gaudio, quomodo ipse se habeat, interrogans: quomodo verò filia iter in eius domū confecerit: & quomodo sit conseruata: & quemadmodum, cùm esset grauida, peperit: & quod pepererat, esset ne masculus, an fœmina. Ego enim, inquit, de vobis eram valdè sollicita, nè vobis in via, & maxime filia meæ graue aliquid accideret, vt quæ esset prægnans, & parientem tempus iam ei appeteret. Gothus autem, vt qui non ex ijs, quæ ipse fecerat, sed ex ijs, quæ ineffabilis dispensauerat bonitas, responderet: Omnia, dicebat, rectè tuis succelsere precibus. Sine vlla autem molestia viam cum tua filia per egimus, & ad aedes meas alacriter peruénimus: peperit autem filium masculum, & nunc sana & læta tibi plurimam per me dicit salutem. Quòd nisi repentè missi essemus ad ferendum auxilium, ipsa quoque ad te mecum rediisset.

Hæc cùm mater audiret, ira replebantur & versabantur eius viscera, vt quæ abominaretur bona verba, factis iniustis illi. Deindè cùm non posset amplius ferre iustam iram, quæ in manifestam insultabat iniquitatem, infremuit tunc in virum, omni ex parte longè iniustissimū: & O fraudulente, inquit, & parricida, quid fecisti cum mea filia? Hæc ne mihi iureiurando dato es pollicitus? Propter hæc ne fideiussores & martyres mihi dedisti eos, qui passi sunt propter Christum? Sed ipsi omninò, quos dedisti fideiussores, ipsi te punient propter malam tuam mentem, & penas sument de his iniustis insidijs. eos ergò inuocabo ad vindictam, quos tunc accepisti fideiussores. Hæc cùm dixisset, educit è domo filiam: & Nòstine quænam hæc sit, ô impie, nòsti, dixit, eam Gotho ostèdens: & vbi eam in cluseris, & quali morti eam tradere volueris, non leges, inquit, non maximum illud à te datum iusiurandum reueritus? Sed Christi confesores & martyres, Samonas, Gurias & Abibus, quibus ego confidens, eam barbaræ tuæ commisi dexteræ, illi mihi præter spem omnem eam conseruârunt, & in meum sinum resituerunt.

Hæc postquam audiit Gothus, & adstantem vidit puellam, præ pudore & metu ei vox est extincta: eratque mutus, ne os quidem valens aperire. Deindè cùm res esset aperta, & conuictus esset hæc fecisse puellæ, ne ei quidè loquendi potestatem facientes, qui aderant, eum tutò includunt. Mater autem cum filia, ad ducto scriptore, cùm quæ euenerant omnia recensuissent, sanctissimo Edessa Episcopo (is autem erat Eulogius) ea tradunt. Ille verò cùm ea perlegisset, simul cum vniuerso Clero, vadit ad Prætozem ciuitatis, & ei tradit, quæ scripta fuerant. Qui cùm ea legisset, primùm quidem affectus fuit admiratione, & eam rem habuit pro miraculo: & laudauit Deum vniuersorum, qui per suos martyres hoc nouum, & quod omnium aures obstupefacit, fecit miraculum. Deindè verò vehementer in Gothum est inuectus, qui tale ausus fuerat facinus. Aegrè ferens ergò Prætor, secum quidem facit * considerare Episcopo.

CURTIUS
GOTTHUS
MATER
RVIII
5

Cap. 25.

Rursus Hunni cum Persis incurrunt in ditiones Romani Imperij.

Impudètia Gothi, turpiter mentientis.

Cap. 26.

Confundit mater puellæ impudentè Gothum.

Cap. 27.

Eulogius Episcopus Edessenus.

* considerare legendum.

scopum. Deindè Gotthum & puellam iubet sisti: & audiente tota multitudine (concurrerat autem maxima) iubet ea legi, quæ scripta erant de Gottho. Cùm ea ergò lecta essent, an hæc vera essent, Gotthum interrogat. Ille autem (Quid enim faceret, qui à seipso & à veritate apertè conuincebatur?) nihil horum esse falsum confitebatur, & pro his petebat misericordiam. Prator autem, Scelerate, inquit, & parricida, cur ne Dei quidem timuisti iudicium, nec eius, quem nihil latet, oculum, etiamsi homines latere liceat? Cur non timuisti iurandum? cur non leges Romanorum es veritus, tam impium aggressus facinus? Quoniam ergò conuictus es hæc omnia despiceret, à te etiam grauius exigeret supplicium. Dixit, & iubet gladio caput eius amputari, & corpus eius in ignem proijci, vt ne puluis quidem eius pulueris particeps, nec tradatur communi omnium matri, qui se ità gessissent cognatos.

Sceleratus
Gottho ex-
tremo sup-
plicio affici
iubetur.

Cap. 28.

Cùm autem ad rem exequendam se pararent milites, Dei amicus Episcopus occurrit Pratorum, vt quantum fieri posset, in eum vteretur clementia: neque is sua periret amentia. Ille verò: Timeo, inquit, Christi martyres, quos is dedit sui fidelibus. Ij enim, vt quos ipse se fecerit, nisi eorum, quæ admisit, ego iustas de eo sumptis pœnas, mihi omninò, non ipsi, quod debetur, inferent supplicium: & alioqui efficeret, vt multi se gerant similiter, nisi pro ijs, quæ fecit, iustas pœnas luèrit. Cùm autem magis instaret Episcopus, & vehementius pro eo intercederet, à supplicio quidem Prator aufert ignem: perseuerat autem in eo, quòd eius caput gladio amputetur. Cùm ergò Gotthum accepissent milites, & extra ciuitatem eduxissent, gladio, vt eis iussu fuerat, illi caput adimunt. Propter quod Seruatori Christo, & ijs, qui propter ipsum passi sunt, martyribus emittebatur laudatio ab omnibus, quòd superbis reddiderunt remunerationem, ad gloriam patris & filij & spiritus sancti, nunc & semper, & in cœcula seculorum, Amen.

DE SANCTIS CHRISTI MARTYRIBVS
SAMONA, GVRIA, ET ABIBO, ARETHAE ARCHIEPI.

scopi Casarensis, Oratio, viro docto interprete. Habetur 3.

*Tomo Alosij. Hanc nos in capita
distingimus.*

Nota anti-
quitas cele-
brati festi
horum mar-
tyrum.
Cap. 1.

Vomodò vester vobis se animus habet, sacer grex? qui diem festum hunc splendidius Christi confessoribus agitis, quando externa etiam multa vos vti video lauitia, summaque cum hilaritate sacrum hunc locum occupare. Nunquid fortasè, quæ in vobis imperpetuum obtinet mens, sensim à rebus deflexa suis, per sensus effunditur, & in ea etiam, quæ oculorum subiecta sunt sensibus, dissipatur? An verò cùm paululum hæc, blandientis cuiusdam catelli more, se sui adulari permiserit, ipsa in sua gaudens altitudine, pulcherrimis sibi que propriis spectandis rebus mouetur, afficiturque, & reijciendis voluptatibus corporis, proprium Christi martyribus verè natalem celebrat diem? Si hæc ità se habet, & victoribus his honorem istum habendum censuistis, atque ità diem festum celebrare contenditis, Venite, exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro, qui pridem etiam seruos suos velut passerulum quendam de laqueo venantium eripuerit, & nunc iam ipsa anni conuersione, oprato gaudio nobis allato, sacris eorum certaminibus quodam hilari veluti conuiuio, studiosius nos excipere voluerit.

Cap. 2.

Sancti mar-
tyres quæ
nobis appo-
nant.

Et quid hoc est? Id nempe, quodcunque animi vires confirmat, & sprete laudabiliter multitudine imperita, ad illas alterius vitæ mansiones erigit, erigiturque, aliis veluti quibusdam omnium prudentissimè in altum euectum. talis est enim martyrum festus dies, tale victorum nostrorum theatrum, talia sunt ea, quæ abs se allata nobis illi conuiuii suis apponere statuerunt: quando non hoc modo epulari, lætitiæque indulgere, sed vni ventri turpiter deseruire, qui, quicquid in eum quis studij contrulserit, in secessum emittit: & vestium mutatione alios vicissim alios superare contendere non solum res generosa non est, eiusmodique, quæ moribus disciplinæque nostræ conueniat, sed ab ipso etiam est conuiuatorum sensu, menteque alienissima. Hæc igitur cùm

cum ita sint, cumque nos, quo pacto diem festum oporteat celebrari, antea iam denunciarimus, nec sine spe fore, ut iactis in terra bonam, animarum videlicet vestrarum cogitationes, orationis feminibus, multiplices simus spicas messuri: agetum, age, inquam, preclaro facto iam hoc orationis initio, ea vobis deinceps proponamus, quae diei festo celebrando conueniant. At enim desideratis, video, ut fortissimorum horum virorum certamina, tanquam in tabellis quibusdam a nobis depicta, omnibus spectanda proponantur, quod ad diei festi celebrationem his accommodatius esse nihil videatur. Hoc igitur & faciamus. Tametsi ad pingendum nobile ad hoc argumentum idonea sine dubio pigmenta nobis non suppetunt, vt ex inuidia martyrum constantia diuinus in animos nostros fructus perueniat: quo eorum videlicet aemulatione excitati, oppugnatu pro viribus impotenti animi vitiorum dominatu, pereannem vobis ex maxime diuina ista certatione gloriam pariatis. Sed agetum apponamus iam vobis, quae habemus, idque quatenus facultates nostrae patiuntur. Caeterum qualia cunque sint ea, collata cum studio, prorsus placitura non dubito, praesertim qui sciam non solere a legitimis & aequis rerum aestimatoribus filijs repudiari parentum facultates, sed propterea ijs charas esse, quod sint paterna. Simili modo etiam pauperi non sit qui vitio vertat, si qui comessandi causa ad illum accesserint, de ea, quae sibi praesto fuerit, copia ipsi largiatur.

Sanè quidem Gurias, Samonas & Abibus, & nati sunt Edessa, & educati. Porro Edessa huius (quae quidem vrbs est in Mesopotamia) nomen cum paucis admodum ante hos martyres cognitum esset, ab ijs ita celebre factum, illustratumque est, vt vna cum eorum fama per vniuersum se orbem terrarum diffuderit: neque verò ijs intra vrbem domicilium fuit, sed in agro extra, vbi videlicet tranquilliora a vitae huius negocijs vitam essent acturi, procul a ciuilibus turbis remoti, quae certum animi in religione propositum perturbare solent, atque peruertere, neque spatium dare, vt pulchritudinem suam velut in speculo valeat contemplari: ac si quid sit, quod ei officiat, & ignoretur, id peruidere possit atque corrigere. Idcirco igitur grata his valde vita fuit agrestis: in qua etiam assidui, vna cum Propheta illud, Solitarij, donec transeamus, omnium pulcherrime tenuerunt.

Sedenim Guria praecipuum in vita studium, meditatio & continentia fuit, quae diuturna consuetudine familiares illi ac peculiare facta, fecere, vt cognomento Continentens appellaretur: neque enim tu eum aliter indicasses, nisi dum eum nominares, nomini etiam Continentem addidisses: At Samonas vigentibus maxime & animi & corporis viribus, ijsque praeditus, quae qui habent, eos libenter spiritus sanctus suis solitus est choris aggregare, quippe cum iuuenes hortetur, vt se senioribus adiungant, vt victoria vna carmen concelebrent: His, inquam, ille praestans animi & corporis viribus, ad Guriam se contulit, eius vitae studia propius imitaturus, ac si posset, etiam superaturus. Caeterum qui absolutam illis choream conficiebat spiritus sanctus, tertium etiam praeterea quarebat, qui cum numeri paritate eam similitudinem, quae sibi cum patre & filio est, perfectè in choro ipsorum exprimeret, tum etiam numero firmitatem concordiae stabiliret. Itaque (ò felicitatem) etiam inuenit Abibum: qui tametsi vtroque natu minor erat, tamen quod aetati deerat, supplebat non eò solum, quod peruestigatis vtriusque ipsorum vitae institutis, in animum induxit, vt in eodem se vna cum ijs curriculo exerceat, sed eò etiam, quod sacro Diaconatus ordine insignitus, magnum ijs, quibus se socium adiungere festinaret, ornamentum afferret. Medium enim his se cum inseruisset, vnaque cum ijs apud Dominum, cui ministrabat, fidenter egisset, pijs quietem a persecutoribus conciliauit. Siquidem post illud tempus nostra sanguine martyrum rubescere desijt terra, pulso nimirum è regno Licinio, Constantinoque in eius locum substituto. Quo quidem Imperatore Romanes florere, amplificarique cepit, quique primus è Regibus omnibus impietatem auersatus, pietatem palam est, libereque professus.

Huiusmodi praediti virtutis insignibus Gurias & Samonas, non iam Edessa tantum, atque eius finibus cogniti erant, sed in exteras etiam terras longè lateq; se eorum fama propagabat: erantq; hinc Christianis letitia ac decus, illinc Graecis tristitia & dolor vehemens, ac quicquid denique mali creare solet inuidia. Quamobrem non ferunt illi illustrium gloriam virorum per vniuersam Syriam diffusam. Diocletianus erat eo tempore Romanorum Imperator: qui cum non satis magnam se adeptum ex subactis Imperio cunctis gentibus gloriam existimaret, illud longè sibi praeclearius

GURIIUS

9000
10000

RVIII

5

Cap. 3.

Vides ex sanctorum memoria ciuitates illustres reddi?

Sancti martyres cur in agro potius, quam vrbe degere voluerint.

Cap. 4.

Pulso Licinio, Constantinus in eius locum Imperator substituitur.

Cap. 5.

Graecos hic dicit, idololatrias siue gentiles.

rius futurum putauit, si Christianos eorum voluntate ad sententiam suam tradidisset, aut recusantes funditus deleuisset: ut sublatis, qui Deum intelligerent, sublatis etiam qui incruento sacrificio bonitatem facerent, liberum demonibus suis sacrificium posset offerri. Hinc ex regis literis, quæ quoquouersum per vniuersam Romanorum dominationem mittebantur, & pijs pernicijs parabatur, & ignominia: contraque impijs muta & manufacta simulacra venerarentur, honor & salus spondebatur.

Cap. 6.

Christianis
quemam in-
terdicta sub
Diocletia-
no.

Ad hæc iudicium iniustorum, & eadem spirantium alia post alias procellæ: quibus illud vnum erat propositum, quemadmodum omnibus in rebus ijs morem gerere qui se misissent. Parati erant præcones, aperta subsellia, editiora extruebantur tribunalia, omni circunquaque tormentorū genere vallata. Interdictum erat Christianis ne tam communibus se, quam sacris conuētibz immiscerent: in forum non admittentur: omne commerciorum iure excluderentur, quæcunque ante illud tempus omnibus promiscuè patuerant, tam publicè, quam priuatim: contrahere eis cum nomine licebat: magna in vrbibus Christianorum erat solitudo: in eorum locis temeriores ab ijs recessus succedebant, quos multitudo eorum, qui exagitabatur, comprebant. Nulla in persecutoribus aduersus natū maiores reuerentia: nulla paruorum, propterea malorum sensus expertium misericordia, ne ijs quidem, quibus tributivæ natura, ut propter virium imbecillitatem, huiusmodi affectu plurimum mouerentur. Ferè immites omnes aduersus Christianos, vnaque in re tantum humani, quod quædam in animis piam de religione fidem cōcusserant, ijs simul ut eos ad simulacrorum aras adduxerant, liberam malè viuendi potestatem per mittebant. Quo quidem impijs poterat esse perniciosius. Grauis oppressam creaturam tenebat tempestas, quæ nullā prorsus securitatem tranquillitatis significationē daret, nullam ve melioris futuræ miseris affulgere spem sineret ex his, quæ sunt consecuta.

Cap. 7.

Singula do-
mus Edessa
habent suos
scrutatores.

Nec ipsa Edessa cōmunium temporis illius calamitatum immunis fuit. Gliscebant in pios quotidie arumna: & impietatis procella, quæ ciuitatem inuaserat, efferebant, tam quæ in illustri positæ ciuitatis loco, quam quæ quod in obscuro esse videntur, tutum antea latere volentibus per fugium præstare solita erant. Neque etiam agri huius erant tempestatis expertes: siquidē nihilo tolerabilior in his, quam in oppidis, miseriarum erat fluctuatio, similibusque hinc, atque illic, periculis pietas veluti tempestate quadam iactabatur.

Cap. 8.

Plurimi
Christiani
traduntur
in carcerem

Eo tempore ipsi quoque Gurias & Samonas, hic fortitudinis, ille cōtinentiæ laude insignis, comprehensi sunt, vnaque cum ijs ingens Christianorum multitudo carceri addicta, cum non esset qui redimeret, neque qui saluum faceret. Ac cæteri quidem quibus aut nominis obscuritas, aut fidei negligentia causa erat, ut contemnerentur, sine mora è custodia educebantur, quippè cum nihil aduersus se impugnantes præferrent, quod esset ad expugnandum difficilimum. Verum Guria & Samonæ ingens quæ eos comitabatur, solidæ pietatis gloria, causa fuit, ut diutius in custodia assererentur. Ex quo quidem videntur mihi meritò Confessorum etiam cognomen adepti: quod præmij loco ijs deferri solitum est, qui Christi causa hoc modo citra nocentem malè habiti sunt. Siquidem in ea tandiū feruntur permansisse, quoad vita fundis priore principe, alter in eius locum successit.

Cap. 9.

1. Cor. 10.
Rom. 8.

Verumenim afflictatio his oblectamenti loco erat, & incommodorum perpessio philosophiam in eorum animis augebat, quæ quidē grauiorum, quæ mox pro Christo essent excepturi, tormentorū quoddam erat velut præludium: Quin alios etiam exemplo suo excitabant, quippè cum docerent eam, quam quis verè profiteretur, fidem, neque rebus asperis, quæ Christi causa maximè intentarentur, frangi, neque malorum perpessione vlla debilitari: neque enim permittitur iustum certaminum arbitrum ac moderatorem, ut ea aut semper durarent, aut maiora essent, quam ijs ferendis quis esse par posset: præsertim si Paulo habenda sit fides, qui ipse rerum arcanarum & inspector fuit, & prædicator: Et si labor est multus, at nondum tamen est tantus, immò longissimo interuallo minor, quam ut cum eo, qui in nos postea reuelandus est splendor, vlla ex parte meritò queat comparari. Atque hæc quidem illis hoc modo. Verumenimvero quoniam oportebat, ut perfectioribus multo laboribus se darent, & ad nobilitandam etiamnum magis ipsorum gloriam, re ipsa superioris suæ exercitationis perspicuum omnibus ederent documentum: furebat rabie incitatus aduersum Christianos is, qui paulo ante missus prouincia regenda fuerat.

fuerat Præfes. Porrò rabies illa id vnum spectabat, quemadmodum ei, à quo missus fuerat, omnibus in rebus gratificaretur. Itaque nihil prorsus omittebat eorum, quæ eos præstare par est, qui furoris sui socijs omnibus in rebus inferuiunt. Ad tribunal rapti altæ in dolis viri sistuntur, pietatis suæ poenas daturi. Cæterum quæ magna cum animorum elatione, magnoque cum spiritu, aduersus hunc dicta tunc fortiter à martyribus sunt, ex quibus & præsentis fortunæ inconstantia derideretur, & eorum, quæ in posterum parata sunt, bonorum gloria magnificè prædicaretur, (tametsi margaritarum nobilitas ante suilli generis homines proieciatur) aut quemadmodum ipse etiam iudex, dum eos tentat, qui tentationibus vinci non possunt, inuictam eorum animi constantiam astutè subuertere conabatur, longum utique esset persequi oratione: nihilominus tamen, vt quantum ad intelligendum sit satis, quales illi fuerint, doceamus, nè egregiæ martyrii palæstræ prorsus simus expertes, nève eius rei, quam ex omnibus pulcherrimam sperauimus, iacturam faciamus, tales erant, aut his similitudine quàm proximam.

Blandè agebat cum viris sanctis is, cui iudicandi potestas obtigerat, seseque modò, vt qui nocere eis nollet, ad lenitatem dabat: modò supplicia differebat, nè animi sanctorum ea ijs accelerare videretur, qui ad quæuis perpetienda ipsi erant paratissimi, nullaque magis, quàm supplicij mora offendeantur: verum apparebat, facta dictis esse contraria, quippe cum non humanitatis ea essent, quæ ab eo fierent, sed immanitatis: animi non benefici, sed malefici: siquidem ex moræ huiusmodi interpositione apparebat, eum eorum animi firmitatem, roburque sensim velle labefactare, & ardorem resinguere, quò videlicet postquam ex huiusmodi ampliationibus recens alacritas illa veluti deferbuisse, consopitaque esset, viam ad id, quod sibi proposuerat, occultè muniret. Quin & nugamenta aduersus illos verborum quædam contexit, sicpropemodum astutè ipsos aggrediens:

Nolite, inquit, putare vos, me animo esse præduro, eiusmodique, qui crudelitate & humano sanguine delectetur. Naturam reueor: miseret me cognationis, quæ mihi est vobiscum: & quanuis contrariam nobis religionis viam sitis ingressi, idque fortasse veritatis incitium ducti, ac propterea in animum vobis induxistis, vt extrema omnia ferre libenti animo supplicia sitis parati: nihilominus ego quidem de hoc vobis ignosco, idque consilij vestri imbecillitati tribuo: siquidem scio mortalium adhuc neminem extitisse, qui quidem in consilio sibi capiendò nusquam errarit, quique cum in alijs optimè senserit, in ijs, quæ præcipua ipsi erant, non aliquandò offenderit, atque ibi maximè, vbi maximè se præstare consideret. Quocirca licèt innumerabilia urgeant me Regum iussa, nihilominus tamen malim, quoad fieri possit, cum manifestè periculosa res sit, quiduis supplicij ipse subire potius, quàm asperum in vos quicquam efficere, usque dum fortasse duritia vestra mea patientia deuicta, lenioribus vos verbis ab obstinatione ista deductos, in meam sententiam adduxero, cui ferociter nunc repugnatis.

Quem enim sacra vestra non moueat canities, Guria, quæ in vobis vndique apparet, quamque continentia conspicuam facit, cum in ista, quæ vobis extrema reliqua est, vita parte eam iactari animaduertat? Quis porrò non Samonæ integras animi & corporis vires summè admiretur, perpetuoque laborum sibi eum habere omnium socium desideret? Valeant iudiciaria subsellia, diuitiæ, honores: quanuis enim hæc illecebris suis blandè ad se animos omnium alliciant, permagnumque ad benè beateque viuendum habere momentum videantur, nihilominus tamen, quandò vos ista morum probitate, modestiaque viri ita faciendum censetis, placeat mihi quoque omnia ex fortunæ temeritate pendere, qua commutata, ea quoque commutari necesse sit. Videte, qualè me aduersus vos geram: donate hoc mihi, vt meliora de vobis possim sperare. Tu, Guria, adhibita tibi in cõsilium ea, qua pollere solitus es, prudentia, summaque eademque spectata omnibus ista animi tui magnitudine, grauitateque: Tu verò, Samona, solido à te isto ac viuido corporis robore tuo ad Regis culturam translato, (id quod etiam futurum, hesterina die diuinæ mihi Sibyllæ confirmarunt) nolite, quaeso, ita crudeliter duriterque vestris, quibus vos natura largiter auxit, bonis abuti. Nam à me quidem misericordiam aduersum vos aufertis: vos vero in turpissimam necem compingitis, ac maleficos homines imitamini, qui miserè volentes ipsi sibi mortem consciscunt. Atque huiusmodi quidem astuti iudicis & ratio, & oratio fuit.

Quid

Samonas & Gurias ad tribunal rapiuntur.

Cap. 10. Iudex illis primùm blanditur.

Cap. 11. Fallacia Iudicis, humanitatem simulantis.

Cap. 12.

URIVS

1000

RVIII

5

Ceterum Guriam ille, ut potest & senectute iam & inedia, & ijs, quos paulo ante per-

Cap. 16.

Samonæ horrendum supplicium.

Cap. 17.

Caput eis amputatur.

Cap. 18.

Licinius Eclesiam persequitur.

Cap. 19.

Abibus vltro se offert querentibus.

Igne coëcturatur.

Cap. 20.

Sui cuique pro merito præmiū in celo tribuitur.

fuere

GURIIUS

9000

RVIII

5

fuere confortes. Siquidem in societate quæ eorum quisque habet, ea communio alteri, & mutuis officijs singuli eius rei participes fiunt, in qua alter excellit. Quomodo (sed fortasse alicui nimius videbor) si cum ijs, quæ secundum Christum sunt, conferantur, anima duertere facile poterimus, quibusdam in rebus eos superiores exhibere: martyribus quidem, vita ante martyrium monachali: monachis vero, martyrum martyribus rursus, qui in militaribus aut ciuilibus se muneribus occuparent, eo quod ex sacerdotali dignitate splendor effulget. Talis beatis viris cursus fuit, tantus labor huiusmodi in terris periculum, huiusmodi præmia celeberrimorum horum laborum.

Cap. 21.

Inter quæ illud quoque nullo modo silentio prætereundum, de puella, quod propter rei admirabilitatē omnem propemodum fidem exuperat. Viuens namque cum ab sceleratis hominibus in sepulcrū recens cadaueribus plenum, esset deiecit in regione barbara, atque à patria ipsius longè remotissima: vbi sanctorum martyrum fidem precibus implorauit, quorum etiam ope freta, longam adeo peregrinationem susceperat, certissime quod expectarat, consecuta est. Vespere enim cum in summa posita esset desperatione & fletu, benè manè patriæ, matri, tumulto sanctorum cœlestium lætitia restituta est, mirabiliter e ducta de sepulcro, vt potè quæ à circumfidentibus lud custodibus videri nequiverit, admiranda quadam celeritate ab ijs inde absposita. Siquidem albis illi vestiti equis, (ô miram sanctorum in ferenda ope promptitudinem atque celeritatem) cum puellam appellassent, atque in equos sustulissent eam intra delubrum suum intulere, vnde etiam scelestum paulo ante virum allecebantur, vadibus ijs ab eo acceptis: qui dati, sanctissime religioissimeque datam dem seruauerunt, & huic salutem, & illi qui fidem violauerat, meritum paulo post certium attulerunt. O seruatores celeres, expeditique: O fidem vestram implorantium adiutores strenui, inuictique: O ad ea, quæ spondidistis, persoluenda sine macula promptissimi, & in tribuendo quod cuique conuenit, minimè lenti.

Miraculum
sanè illustre
& memora-
bile.

Aduertis
quantā san-
cti potesta-
tem habeat
post mortem:
Cap. 22.

Prorsus iam, ô facer conuentus, ac Deo dicata concio, mihi quidem persoluta sunt, quæ vobis eram pollicitus, & orationis cœna parata est, & quæ ad repræsentanda martyrum certamina pertinebant, veluti in albo aurium vestrarum pro viribus delineata à nobis sunt. Vos verò quid? qui ad diem festum conuenistis, qui conueneritis, qui auditores, qui oues ratione præditæ: quid, inquam, confessoribus hisce martyribus, quid itè contrà nobis reponetis? Nimirum illos quidem hymnis, laudibus, que prosequemini, & quæ bona sunt, summa ope magis ac magis in dies sectari studeritis. Siquidem gratum martyribus est, si hoc modo festi eorum dies celebrentur. Hoc modo strenuos Christi pugiles honorare laudabile est, tali studio, talibus fructibus: nobis verò obedientiam præstabis, mansuetudinem, pacem atque concordiam, & præterea etiam sanctitatem: quam aliunde nusquam adipisci quis queat, quam membris, quæ sunt super terram, mortificandis. Quo quidem nomine arbitror ego vitam eam appellari, quæ turbulentis animi motibus obnoxia est. Illi verò sanctificare vos dedicareque summo studio debetis, qui ijs, qui cor à materialibus sordibus expurgauerunt, præmium illud largitur, vt se clarè peruideant, & cælesti illa gloria indèdè implementantur, vt Moyses.

Cernis quo-
modò cele-
brandæ sint
sanctorum
festiuitates:

Sic quidem ego pater vester, vos verò filij, charissimum & amabilissimum nomen inuenimus fortasse, cum ad hæreditatem illam æternam translati erimus, vt viuere vnà possimus, simulque lætari: quando videlicet etiam corona gloriationis de vobis honestatus, ad communem Dominum exclamabo, Ecce ego, & pueri, quos decem mihi, Domine: Ipsi gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

VITA S. EV GENII Archiepiscopi Toletani, cuius festum in 15. Nouembri-
diem incidit, breuiter describitur cap. 7. vitæ S. Gerardi Abbatis Bronien-
sis: Eius verò translatio ibidem cap. 11. 12. 13. & 14. quæ-
re eam tomo quinto, 3. Octobris.

VITA

VITA S. MACLOVII EPISCOPI ET CONFES-
SORIS, AVTHORE SIGEBERTO MONACHO GEM-
blacensi: Claruit is Sigebertus Anno 1100.

EPISTOLA AVTHORIS AD TIETMARVM ABBA-
tem Gemblacensem.

VITA pijsimi confessoris Christi Maclouij, qui etiam Machutes di-
ctus est, diligenter, quantum ad veritatem historię, antiquorum sty-
lo erat exarata: sed quia minus ordinatę digesta, minus compositę
descripta, ad hęc barbarismis & solęcismis nimis erat confusa, lon-
go obliuionis & negligentię situ ad eđ latebat obducta, vt quasi nul-
lius auribus digna, iam ab hominum rēcesserit memoria. Sed con-
siderato, quia non omninō perdit æstimationem precij preciosum
metallum, quanuis iaceat rudere terrę infossum, vel scabredine rubiginis decolora-
rum: placuit, venerabilis pater Tietmare, tuę paternitati, vt iuberes meę puřillitati,
vt inspecto historię textu, & pro posse eraso vitiorum contractu, meliorarem illam
quantulocunq; sermonis cultu. Ego qui iussioni contravenire non debui, opus in-
iunctum executus sum, non quidem vt volui, sed quomodo pro ingenij tenuitate va-
lui. More enim rustici fabri opus iniunctum aggressus sum: qui follibus sufflando,
& malleis tundendo, elicit scoriã de rudi massa preciosi metalli, vt paratior redda-
tur operosi artificis manui, ostendendo alijs splendorem materiei: vt si quis velit ex-
ercere vim sui artificij, inueniat materiam paratam suo vsui. Ergo quod facile factu
videtur, faciam: nimirum vt superflua demam, vitiosa corrigam, confusa ordini red-
dam, a veritate tamen historię nullo modo recedam: vt nihil noui fecisse videar, cum
vetus tantum limando & fricando renouasse videar.

In hac vita
expolienda
quid pra-
stiterit Au-
thor.

EIVSDEM PROLOGVS IN VITAM S. MACLOVII.

Preconia sanctorum, quę valde sunt in oculis Domini preciosa,
nullatenus sunt reticenda, verum omni memorię tradenda. Nihilo-
minus credendum est, omnipotentis Dei virtute facta esse san-
ctorum miracula pro felici eorum vita, prius cordibus eorum ca-
lesti munificentia indita. Ergo primū in daganda est amicorum
Christi vita, vt, dum eam studemus imitari, proficiat nobis virtutes
eorum mirari. Siquidem nihil nos iuuat stupere miracula, sine fe-
licis vitę imitatione proficua. Iam nunc beati viri vita ad medium deducatur, vt, dum
eius merita recolendo ad eius imitationem animamur, intercessionis gratiam in op-
portunitatibus habere mereamur.

Imitandi
sunt sancti.

V I T A.
CAP. I.

SANCTVS igitur Maclouius nobilitate parentū apud Nouēbr. 15.
homines seculi inter suos non mediocriter inelytus, ci-
tra oram Britannici maris fuit editus. Pater eius Guent Parentes S.
nomine, Comes fuit, qui vrbis Gimicastrū vocatę, con- Maclouij,
ditor extitit. Matrem ipsius Darual appellatam accepi-
mus. Et quia in omni rerum euentu nunquā abest Dei
dispensatio, patuit etiam in huius sancti viri natiuitatis
exordio. Natus est enim in die sancto, quo omnis mun-
dus Paschalis solennitatis celebrabat gaudia: vt in die,
quam fecit Dominus, vt exultemus & latemur in ea, eti- Pal. 117.
am hoc gaudij mortalibus adderet diuinę pietatis gra-
tia. In huius quippe articulo diei nati sunt in ipsa vicinia Nora de 33.
etiam alij trigintatres puen. Quod quia creditum est dispensatiua Dei ordinatione fa-
ctum, placuit parentibus omnium, vt qui nascendo sortiti fuerant vnus contemporali-
tatis exordium, vnū in Christo tenerent viuendi cōubernium. Nam omnes simul cum
S. Maclonio scholaribus studijs eruditi, omnes simul diuinę seruituti sunt mancipati.

URIVS
ober
NOBER
RVIII
5

Prou. 20.
Thren. 3.

Scriptura
diuina quid
conferat.
1. Cor. 8.

Castigat
corpus suu.

Bona itaque indolis puero electo à Deo ad beatitudinis opera exequenda, iam tunc diuinitus inspirabatur, quod ait sancta scriptura: Ex studijs suis cognoscitur puer, si munda sint opera eius. & : Beatus qui portauerit iugum ab adolescentia sua. Ab ipsis enim infantiae annis occupationi secularis vanitatis abrenunciavit, & libertati diuinæ seruitutis se sociavit. Qui, vt plenius haberet scientiam doctrinæ & cognitionem Dei, arctius se addixit sanctarum scripturarum eruditioni: in cuius rei intentione ociofitas, quæ inimica est animæ, reprimitur: in cuius meditatione Deus agnoscitur, in cuius executione vita æterna acquiritur. Appetebat scientiam, quæ per charitatis humilitatem ædificat: refugiebat illam, quæ per vanitatis elationem inflat. Incipiens etiam corpus suum castigare, & illud in seruitutem spiritus frangere, assuescebat simplici victu & vestitu contentus esse, vilipendens corporis superbia, indignum ducens distendi ciborum copia, nè aliquo modo dominaretur anima suæ per indulgentiam corporalis necessitatis carnis petulantia. Ideo exceptis his, quæ expetebat simplex necessitas naturæ, reliqua omnia expendebat in operibus elemosynæ.

CAP. III.

Iere. 1.
Luc. 1.

* abstulit

Insigne mi-
raculum.

Deus ergo, qui seruos & prophetas suos aliquando etiam in ipso matris utero nouit sanctificare, non distulit seruum suum in primæua ætate sua virtutibus & signis mirificare, quoniam in ipsa infantilis ætatis simplicitate non desitit per bonam intentionem seipsum ad seruiendum Deo præparare. Dum quodam die cum coæuis sibi pueris ludendi gratia processisset ad litus maris, alijs in ocioso ludendi negotio intentis, hic humi reclinato capite, somno cepit indulgere. Cum subito inundando redeuntis maris aestu adueniente, quod secundum Lunæ cursum in mari Britannicæ fieri est solenne, reliqui pueri fuga consulunt vitæ suæ, illum dormientem in tanto periculo non occurrentes excitare. Sed puero ad salutem multorum non longè * abstulit Dei protectio, procurata magno rerum miraculo. Nam cum undique aquæ circumfluere, & undæ undis superuenientes cum feruore tumendo circumstrepere, & tamen circumdusto undique circulo, locum in quo puer iacebat, attingere non auderent, omnipotentia Dei fecit illic insulam excrecere, quæ usque ad summum æquoris porrecta suæ altitudine, futurum Christi antistitem erexit à mortis discrimine. Tam verò inopinato in oculis omnium apparente miraculo opera parentum suorum citius procurato nauigio, eductus est placitus Deo puer de maris periculo. Nè autem vnquam à memoria excideret huius facti nouitas, & vt per hoc magis claresceret beati viri sanctitas, eandem insulam vsque in hodiernum diem permanere fecit diuinitas, & vt credimus, vsque in finem hanc pro testimonio habebit posteritas.

CAP. IIII.

Matt. 5.

Amplecti-
tur vitæ mo-
nasticam.

Gen. 37.

Inuidia
quorundam
erga illum.

Post sanctus Maclouius de adulta infantia transiens in pueritiam, quanto amplius rem diuine inspirationis cum cremento ætatis hauriebat gratiâ, tanto audius æque instantius cor suum preparabat ad apperendam Angelicæ vitæ sanctimoniam. Scensque ex ore Domini, beatitudinē videndi Deum promissam esse mundis corde, & ipsi pueritiae rudimentis se deuouit operibus munditiæ. Volens enim placere Deo corpore & spiritu, elegit omnem ætatem suam agere in virginittatis cœlibatu. Sicut enim testis recens, quo semel est imbuta, diu seruat odorem: ita & ei vitæ visum est, rude corporis sui aptare quamprimum ad sanctificationē & honorem, nè corrumpere per carnalis desiderij passionem. Quod vt liberius & perfectius posset exequi, perparentum deuotionem & propriam voluntatem assumpsit habitum ordinis monasticum. Vbi positus sub regulatis disciplinæ custodia, quam strenuū & promptū se exhibuit præ ceteris in obedientia, saltem ex hoc probari poterit, quod inuidia coequalium suorum carere non potuit: quæ semper ex aliorum profectu & gloria nascens, in seipsum contabescit. Patiebatur enim inter coæuos suos, quod Ioseph olim passus est inter fratres suos. Ioseph polymita tunica à patre donatus, & ab eo plus cunctis fratribus amatus, quia fratrum vitia carpebat, inuidiam sibi conlauerat. Hic etiam, quia talis rem perfectionis tunicam, & virtutum colore variatam à Deo meruit, aqua huiusmodi fratrum inuidiam effugere non potuit. Mos est ordinis illius, pueros ferre hebdomadam lucernam cum luce ante pædagogum suum, quando nocturno tempore tranant vel excurrunt oratorium. Adueniente ergo hebdomada felices pueri, compares eius extant.

extinxerunt ignem, quo debebat lucerna accendi: optantes, ut saltem pro hac offensa sufferret verbera magistri. Quid ageret simplicitas pueri? Ad officinam, ubi ex annonis aqua infusis atque decoctis conficiebatur cereuisia, cucurrit, & ignem sibi dari à ministro petiit. Sed nec in crudo rustici pectore diabolicæ inuidiæ malitia defuit. Aspernatus enim supplicis pueri humilitatem, negavit porrigere ignis fomitem. Ille angustiatu præ timore magistri, prunas à camino ardentem imposuit vesti, & ad lucernam accendendam recurrerebat gressu celeri. Sed inueniens eam iam accensam diuinitus, prunas percussit vestibus, quæ tamen illæxæ omnibus apparuerunt. Pædagogus geminato miraculo stupefactus, alumni se prouoluit genibus. Et deinceps debita venerationi habitus, cum omnes anteiret gloria, tamen charus erat omnibus.

Vide miraculum.

CAP. V.

Vir sanctus, quia Christi sacerdos erat futurus, & caput & caudam hostiæ in sacrificium Dei offerri debere sciebat, de die in diem de virtute in virtutem proficiebat, & per scalam bonorum operum gradatim ad summum perfectionis scandere laborabat. Quicquid enim in tenera ætate Deo fideliter vouit, id opportuno tempore sinceriter soluit. Ante omnia castitatis puritati operam dedit, sciens quia nisi sinceram vas fuerit, quodcumque infunditur, acescit. Habens ergo præcinctos lumbos hac virtute castitatis, etiam lucernam ardentem tenebat in manibus suis, cum per bona opera lucis exempla monstrabat proximis. Ità fideliter & prudenter geminans à Deo sibi credita talenta intellectus & operationis, quoscumque potuit verbo & exemplo allicere ad propositum sanctæ conuersationis, participes & socios sibi concituit ad scandendum iter perfectionis. Iam verò quàm ei frugalitas amica fuerit, quàm ei parsimonia placuerit, quomodo vtrinque reducto fune temperantiæ, semper mediam virtutum viam in omnibus tenuerit, satis ex hoc patuit, quia ad summum sanctimoniz culmen feliciter peruenit. Cuius vitæ reuerentia omnis populus ad meliorationem morum non parum directus, & miraculorum eius gloria nimis iucundatus, promoueri eum fecit ad ordinem Episcopatus, ut vberius sanctificari eius benedictionibus mererentur.

Castitati plurimum studet. Luc. 12.

Mediam in omnibus tenet viam.

CAP. VI.

Fama, quæ facta & infecta solet loqui, referebat esse quandam insulam in mari, quæ præter cetera felicitatis suæ commoda, quibus præ ceteris terris & insulis credebatur abundare, hoc miraculo dignum dicebatur habere insigne, quod cæli ciues in ea ferebantur habitare. Super hoc si rei consideretur veritas, ex eo illis insularis hæc viuendi imputabatur felicitas, quia apud eos in nullo exorbitabat moralis reuerentiæ probitas, immò in omnibus potenter regnabat naturalis legis sanctitas. Delectatus ergo vir beatus tam fauorabili nuncio, totus ad requirendam tam laudabilem insulam animo ferebatur. Quia enim eius cõuersatio iam in cælis erat, & eum inter mundi scandala commorantem, iniustitiæ humanæ multiplicitas offendebat, saltem ille vitam desiderabat agere, ubi iustitiæ vestigia remansisse audiebat. Ad hoc eum etiam magistri sui & Abbatis Brendani exemplum animabat, cuius tota intentio ad felicem insulam quærendam non minus flagrabat: quippè qui huius nouæ peregrinationis in centor existeret & author, ut scriptura vitæ eius demonstrat. Quam si quis desiderat legere, quid de ea æstimare debeat, sapientium ediscat iudicio. Posthabentes igitur dulcem patriæ amorem, assumunt incertum optatæ peregrinationis laborem. Hanc viam insistere, vtrum persuaserit sola quærendæ felicitis habitationis voluntas, an aliqua ex parte subreperit animis eorum humanæ curiositatis voluptas, non habet discutere nostra temeritas. Hanc tamen viam Deo non displicuisse, per hoc satis intelligimus, quia etiam hoc peregrinationis tempore hunc seruum suum non destitit miris decorare miraculis.

Fama de quadam insula.

Brendanus Abbas eius.

CAP. VII.

Paschalis solennitatis mundus agebat lætitiæ, quandò solet sancta Ecclesia celebrius recolere nostræ redemptionis memoriam, quæ his diebus completa est per passionem & resurrectionem Dominicam. Cum ceteri in dè se agerent festiuus, S. Maclouius se agebat deuotius, vacans psalmis, hymnis & orationibus, utpotè qui debebat Deum interpellare non solum pro suis, sed etiam pro populi excessibus. Volens ergò celebrare solennia Misarum, cum non haberet locum ad id idoneum, (quippè qui circumferens visum, quantum permittebat horizon, nihil videbat, nisi

Paschalis solennitas.

CIRIUS

gber
nobis

RVIII
5

Ioan. 2.

Ingeas in mari periculum cum socijs se eua- sisse legatur.

Exirat S. Maclouius defunctum.

S. Maclouius rediituum catechizat & baptizat.

Ioan. 14.

Dominicu hoicem Chri- stum dicit, quod Augu- stinus se d- xisse dolet. Vide Rera- sta. lib. 1. cap. 19.

superius caelum, & inferius liquorem aquarum) toto corde conuersus ad Deum, or- bat obnixius ab eo offerri sibi locum aptum. Exaudibilis auris Dei omnipotentis affuit praestod orationi vtilia petentis : & qui olim periclitanti Ionae cetum ad salu- onem eius praparauit, hic etiam modò balenam praestod adesse fecit. Cui tanta co- poris vastitas erat, vt rupes esse ab hominibus putaretur : porrò eam tanta subtra- rat immobilitas, vt insula stabili esse crederetur. Sacramentorum ergò ordine à cerdote solenniter celebrato, & viatico Dominicae Eucharistiae omnibus deuote dis- tributo, quo vnico inter omnes vtriusque hominis aduersitates munitur de morte dis- soluto alacriter nauis retinaculo, reddunt se suscepto nauigandi proposito. Porro comitatu illo erant homines numero ferme centu octoginta. Cum ergò iam alia tenerent, vellicante fide securi, tunc demum reducto visu, intellexere de quanto pe- riculo eos eruerit misericors potentia Domini, qui balenam pro insula parauerat in medio mari, & eam subtrauerat immobilitate tam stabili, vt nihil eis periculum in- teret. Cui tum posset esse dubium, quòd ineuitabile omnes incurrisent mortis pe- culum, si bellua immanissima dedisset corporis sui motum? Vnde omnes laetum ce- lantans celeuma, voces gratiarum actionis vnanimiter iactabant ad sidera.

CAP. VIII.

Magnis maiora miracula succedunt, & nouitate sui, deuotionem fidelium laudanda Dei magnalia vehementius accendunt. Cum tantopere pro quaerenda illa laudabilis fama insula laborarent, factum est, vt ad aliam insulam, dispo- nentem Deo, applicarent: & potiti optata arena, dum pro releuando radio nauigationis per- lustrarent singula, offendunt tumulum sepulti hominis, quem fuisse gigantea mai- & proceritatis, prodebat inspecta qualitas corporea magnitudinis. Motus ergò pius misericordiae humanae compassionis, & insuper animatus vigore supernae inpi- rationis, cum fidei magnanimitate & lachrymosa contritione cordis, nomen & vni- tem inuocat sancte Trinitatis, & aperto loculo tumuli, suscitauit eum à mortuis. postquam est redditus pleno vitae officio, compellat eum sacerdos pio alloquio, & scitans eum quis esset, vnde illuc venisset, vbi modò fuisset, si aliquando Christo cre- disse. Respondit ille, se à parentibus suis occisum, ibi tumuli accepisse locum. Post se infernalibus claustris deputatum, dirum & interminabilem tulisse cruciatum. Et addidit homo Dei: Vobis ergò, quos incredulitas deputauit poenalis inferni ergastu- lo, est aliqua fide confessio, est aliqua sanctae & indiuiduae Trinitatis cognitio? Et ille Planè, inquit, nobis sanctae Trinitatis cognitio est, sed modò eam nõse aut confiteari nihil nobis prodest: immò quia in vita eam nõse nolimus, mortaliter obest. Ideo precor, vt saltem modò merear renasci baptismo salutari: vt qui haecenus damnatus fui morte aeternali, iam nunc possim erui ab interitu infernali. Sanctus Dei, his auditis, ingreditur viam Apostolicae praedicationis, & cum initiatum & catechizatum ce- tholicae fidei rudimentis, consecrauit & regenerauit baptismi sacramentis, & munus viatico Dominici corporis & sanguinis. Superuixit autem quindecim diebus, & à morte animae erutus, morti corporali est redditus, & in eodem tumulo repositus, in genere omnium regeneratione resurrecturus cum Christo felicius. Haec sunt, bone Iesu, mi- rifica tuae diuinitatis opera: haec sunt magnifica tuae promissionis munera, quibus deliter in te credentes consolatur tua clementia. Qui credit, inquis, in me, opera quae ego facio, & ipse faciet, & maiora horu faciet. Quae quidem posse fieri per homines vix apud homines obtineret fidem, nisi promissum fuisset per Dominicu hominem haec facienda esse per fidelem hominem.

CAP. IX.

Exhausto incassum nauigationis labore diutino, postquam nulla spes desideratae insulam inueniendi aspirabat pio eorum desiderio, retractato inuicem consilio, deliberauerunt finem facere tam longo postliminio. Iam enim septennium hac peregrinatione expleuerant, & septem Paschalis celebratis recursum solenniter uerant, & per certum laborem nihil adhuc certi in animo habebant. Reuerlus ergo vir sanctus ad auitam patriam, reddidit parentibus suis desideratam diutissime praesentiam: & quia in terris nequiuu inuenire optatae felicitatis insulam, inge- noctū diuque dabat operam, vt in celis perpetuae beatitudinis mereretur habere patriam. Deus, qui hominem gratia sua praeuenit, vt bonum velit: & subsequitur, vt implere possit, eum voti sui compote fecit. Cum enim in hoc totus esset, vt iam tan- que perfectionis iter arriperet, cum de more interesset Ecclesiastici officij mysterio

audiuit Evangelium pronuntiari à Diacono : Si quis venit ad me, & non odit patrem & matrem, & uxorem & filios, & fratres & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus : & Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Et rapiens vocem ex ore Diaconi, credens hoc consilium sibi in tempore mandatum esse ex ore ipsius Domini, ex ipsa lectionis opportunitate patrem suum conuenit, legationem Dominici mandati per Diaconum sibi missam ei obiecit, & licentiam abrenunciandi sibi suisq; omnibus, ab eo humiliter petijt, seque trans mare peregrinationem pro Christo velle suscipere prædixit. Pater diligens filium nimis carnali affectione, quæ gaudebat redijisse de tam longinqua peregrinatione, voluit bonæ eius voluntati contraire. Et præcurrens ad maris litus, amotis vsquequaque nauibus, interdixit potenter nautis omnibus, nè quis eorū filio suo facultatem transfretandi præstaret aliquatenus. Sed vir Apostolicæ vitæ, sciens Dominum præcepisse, Si dextera manus, vel pes, vel oculus scandalizat te, erue eum, & projice abs te : maluit solus ad vitā ingredi, quam cum parentibus suis perniciosè dilectis, in gehennam mitti. Omnem ergò carnalis necessitudinis affectionem postponens Christi amori, abrenunciavit patri, abrenunciavit paternæ facultati, abrenunciavit etiam sibi, vt nudus & expeditus sequeretur discipulus vestigia magistri.

Luc. 14. Ibidem.

Matt. 18.

Relictis omnibus, Christum sequitur.

CAP. X.

Ascitis itaque omnibus, qui secum tenebant propositum monastici ordinis, allegato quoque magistro suo Brendano Abbate, socio prioris peregrinationis, venit ad litus maris. Vbi amoris nauibus & nautis omnibus, iuxta interdictum patris sui, cum nulla suppeteret via transfretandi, recolebat illud Psalmistæ: Bonum est confidere in Domino, quam confidere in homine. Cumque cor ad Deum solum suspenderet, eccè nauim vacuum hominibus præstò adesse videt, quam Christus ipse regerat: vir tamen sanctus puerum eum esse credebat. Qui puer mox illum ad nauigandum inuitauit, & quorsum iter vellent dirigere, eum interrogauit. Respondit ille, quò voluntas Domini iter suum vellent dirigere, eò se libenter sequi velle. Adiecit puer: In sinu huius salis est quedam insula, quam habitat vir satis probatus in monastica vita. Hic Aaron vocatur: à quo etiam locus, Insula Aaronis cognominatur. Ad hunc te dirigam, & te ab eo officiosissimè excipiam, & humanè tractari faciam. Hac vice sermonum intellexit tandem vir Dei, puerum cui colloquebatur, illum esse, quem inuocauerat, Deum. Cumque acceleraret prouolui loquentis genibus, dicto citius euauit ex oculis ipsius.

Psal. 117.

Insula Aaronis.

CAP. XI.

Itaque felicioris nauigationis viam aggressus, prosperis ventis & recto tenore cursus ad insulam Aaronis est directus, & iuxta promissum Domini, officiosa humanitate à famulo Dei est exceptus. Ibi cum sancto sanctè viuerebat, & cum innocente innocenter agebat, & factus alter alterius speculum, si quid in semetipsis videbant esse corrigendum, aut adijciendum, charitatiua æmulatione meliorabat alter per alterum. Ibi ergò mundi huius peregrinus permansit aliquantulum temporis, donè placuit diuinæ omnipotentis, etiam in hoc seculo ei reddere mercedem laboris, in futuro seruans ei plenitudinem remunerationis.

Vitæ agit eremiticæ.

CAP. XII.

Iam fama nomen eius celebre fecerat vbique, iam omni populo erat in ore, quòd peregrinus ille miraculorū polleret potestate, & supra homines doctrinæ afflueret vberitate. Iam omnis populus in eius declinauerat amorem, eò quòd videret in eo esse & pij patris affectionem, & facundi doctoris auctoritatem. Quocirca cooperante sibi diuina gratia, fecerunt eum inthronizari in Episcopali cathedra, in vrbe, quæ vocatur Alertha, quæ non longè aberat ab Aaronis insula. Hanc urbem fluiuius, nomine Rindus, ex vno latere, ex altero alluebat mare. Illis in partibus adhuc dæmonum squallebat spurcicia, & iam passim Euangelij regnante gratia, ibi resisterant idololatricæ vestigia. Accinctus itaque vir Dei gladio verbi Dei, ostendit quàm fidelis esset suo regi, pro eius amore aggressus debellare regnum diaboli: nec antè desistit, quàm infidelium corda, virtutum mirificentia, & doctrinæ affluentia ad credendum inflexit, & à regno diaboli abactos, Christi iugo subiecit. In hac vicinia sanctus Samson manebat, qui beati Maclouij confanguineus erat. Hic in territorio vrbs, in qua Episcopatum administrabat, non mediocriter laborem impendebat, vt de regno Domini sui exturbaret paganismum, & ad laudem Dei ampliaret Christianismum. Sic in

Creatur Episcopus.

Multos ad Christum conuertit.

URIVS
gber
nobis
RVIII
5

regione illa per fortes milites Christi, diminuta est aduersæ partis potentia, & dilata est longè lateque Christianitatis magnificentia.

CAP. XIII.

Vigiliam Paschæ Christianus populus celebrabat, & in celebrandis Missæ mysticis sacerdos intentus erat. Et ecce tristes defuncti exhibentur exequiæ, & animos audientium ad compatiendum mouent plangentium lachrymæ. Plus cunctis mouetur & ipse sacerdos, qui totus erat in misericordia, & præstolari iubet, dum finitur Missa. Circumstante frequentia populi, monet omnes appellare clementiam Domini: vt, qui dominatur morti & vitæ, dignaretur per membra rigentia vitalem animæ calorem refundere. Nec longum fuit, & qui dixit, Omnia possibilis sunt credentium deuotioni fidelium adfuit: resurgit mortuus, & horrorem incurrit omnibus, & palam fecit omnino Deum fauere fideliter petentibus. Vt viuus adfuit, poculum vini sibi porrigi petijt. Quid sanctus vir faceret? Vinum quod sitienti porrigeret, non habebat: aquæ poculum, quod porrigebat, tangere sitiens nolebat. Iterum confortatus in fide, recurrit ad fontem misericordiæ, petens, vt qui orationi fidelium impendit maius, dignaretur impendere & id, quod erat minus. Mox habens ad manum vitæ marmoreum, leuata manu illud benedicens, vertit in vas vitreum: & infundens vitæ aquam, per virtutem sanctæ benedictionis mutauit & illam in vini naturam. Sicque vase vitreo porrigens homini rediuino noui vini poculum, non minimum diuinitatis ostendit omnibus miraculum. O verè pium & magnificum cultorem sanctæ Trinitatis, quem secundum fidem cordis sui in vna die diuina virtus illustrauit miraculis, dum in nomine & virtute sanctæ Trinitatis suscitauit mortuum, & ex marmore vitrum, & ex aqua fecit vinum. Itaque quem alienis manibus carruca ad sepeliendum illuc aduexit, ipse eam lætus domum reduxit, & quoad vixit, idoneus sicut resurrectionis testis extitit.

CAP. XIII.

Vir sæpè nominatus, in quo fides per bona viuebat opera, in paruis quidem rebus non parua dedit miracula, vt per eum in omnibus Christi cresceret gloria. Dum aliquando Britannicâ circuiret regionem, vt in agro Dominicæ culture semen diuini verbi sereret, offendit subulcum in agro, quem torquebat magna tristitiæ amaritudo. Custodiens enim gregem porcorum, suam auide & importunè vastantem segetes, dum nititur arcere à damno vicinorum, occiderat eam per incautum lapidum ictum. Pro hac offensâ dominum suum timebat, cuius iram ob hoc maxime exasperari credebat, quod septem nati oberrantes, solito circa vbera defunctæ matris lacerare volebant, sed nullam vitæ alimoniam in præmortuo corpore inuenire poterant. Maclouius, quem sibi totum vendicauerat pietas, non potuit sine lachrymis videre subulci lachrymas: & fusa oratione ad Deum, auri defunctæ suæ imposuit baculum suum: & resuscitauit ea ad solum tactum, mœrenti reddidit gaudium. Subulcum rem ad dominum retulit, & præconia serui Dei per ora omnium diffudit. Dominum ascenso equo, ore ad os gratias egit sancto viro, & villam vnâ contulit ecclesiæ, ad vsus seruorum Dei sub eo.

CAP. XV.

Gressit & aliud quiddam simile, vel pro solo pietatis intuitu satis prædicabile. Insuper gratias Paulum Apostolum, cui manus suæ operando supplebant, si quid sibi vacabat. Cum quadam die in putanda vinea laboraret cum fratribus, depositam cappam reposuit in abdito, vt operari posset expeditius. Finito opere, cum cappam vellet recipere, auiculam, quam vulgò bitrionem vocant, inuenit super eam omnino posuisse. Qui sciens nec auiculis deesse Dei prouidentiam, (quippe quarum nulla sine patre Deo cadit super terram) dimisit ibidem cappam, donec foris ouis, pullos in tempore excluderet auicula. In qua re & illud mirabile fuit, quod quanto tempore illic cappa iacuit, nulla pluuia illam violauit. Quod quicumque audierunt, in Deum virtutem cum gratiarum actione magnificauerunt, in homine Dei pietatem laudauerunt.

CAP. XVI.

In pago vrbis Alethæ, in qua antistabat Maclouius venerabilis, filiam habebat inlerabilis. Omnes enim se contingentes atrebat morsibus, nec ipsis parcebat perirentibus.

Mar. 9.

Mortuus
reuiuifcit.Aqua muta-
tur in vini.Resuscitauit
suum ex ani-
matam.

Act. 20.

Matt. 10.
Cappa eius
sub dio à
pluuia non
violatur.Antistabat,
pro, antisti-
te gerebat.

rentibus. Nec comprimi aut sedari poterat huius malae valetudinis vehementia, nisi ferreis catenis arderetur tam immanis infania. Pater, cuius animo, filia aegrotante, nihil poterat esse iucundum, ad medendum filiae suae, felicem inuitat Maclouium, quem olim audierat in curationu efficacia esse gloriosum. Nec differt ille misericordiam, sed credens quia facile est Deo, praestare fideliter petenti medelam, pergit ad puellam: & volens diabolicae malitiae comprimere dolum, sudarium suum proiecit in furentis puellae collum. Tunc vero potuisses audire horribiles voces demonum, seruo Dei in hac verba exprobrantium: O transmarine incola, non potuit te sustinere patria tua, qui venisti huc quaerere aliena, & nos expellere de regione nostra. Di. 2. Discipulus Christi vilipendens haec inimici impropria, & gaudens cum magistro & Domino suo sibi ea esse communia, cui subdola confessione acclabant daemones, Quid nobis & tibi, Iesu fili Dei viui? Venisti ante tempus perdere nos? exemplo Dominicae in crepationis, comprimebat falsitatis vaniloquia. Sciensque hoc demonium esse de illo genere, de quo dicitur a Domino, Hoc genus non potest eijci, nisi in oratione & ieiunio: fusa super aquam exorcismi oratione, & addita Episcopali benedictione, potum dedit puellae. Per aquae benedictae poculum, infusa virtute benedictionis per membra puellae, diabolica immisione diu contrita, cecidit in terram puella, quasi mortua. Paulopost resumpto spiritu, surrexit sana & laeta, effugato pessimi peruaoris impetu, & legiticauit alios pro integro restaurate incolumitatis statu. Pater videns satisfactum delictis suis, pro gratiarum actione ditauit sanctam Ecclesiam Dei praedictis & xenijs preciosis. Quia gloria aut raro, aut nunquam caret inuidia, non pertulit diu tantam Maclouij gloriam antiqui hostis versutia: sed ne in regno Christi inualesceret amplius boni militis gratia, suscitauit contra eum hostes armatos dolo & iniustitia, in super fultos non mediocriter seculari potentia.

CAP. XVII.

Hailoch quidam, qui potenter principabatur toti Britanniae, stimulatus instinctu diabolicae malitiae, cepit basilicam destruere, quam beatus Maclouius fundauerat in praedio sua parochiae. Vir Dei apud aures principis agebat lachrymis & precibus, vt dignaretur desistere a destructione Ecclesiasticae domus. Sed ille efferatus per conceptam iniquitatis insolentiam, non poterat mitigari vel refrenari per aliquam pia admonitionis gratiam. Contra huiusmodi secularis dominationis potentiam, ad munimen & firmamentum sui, solam Maclouius assumpsit patientiam. Sed qui ad suos fideles loquitur per prophetas, Qui tangit vos, tangit oculi mei pupillam. & Mihi vindictam, & ego retribuam: non dimisit inultam pauperum suorum iniuriam: & sicut Saulum recalcitrantem percussit triduana caecitate, vt postea totum mundum illuminaret aeterna claritate: percussit & hunc temporali caecitate, vt per tenebras transitorias liberaretur a peccatoru obscuritate. Ex templo ad cor reuersus, & poenitudine praecordiali compunctus, ad satisfaciendum Episcopo cucurrit quanto cyus, se reum esse protestans amaros sletibus, se merito excacatum esse confitens lachrymosis questibus. Ille, qui didicerat a magistro summe bonitatis, etiam inimicis esse benefacendum, & pro persequentibus & calumniantibus nos esse orandum, cito & misericorditer indulsit poenitenti reatum. Et prouidens ei vtriusque hominis salutem, aqua benedicta eum perfudit, & oleo sacro oculos eius perunxit, & ita ei pristinum visum restituit: pro admissa tamen temeritate congruum poenitendi modum indixit. Dux videns & animae & corpori vtilem esse suam satisfactionem, Ecclesiae Dei non paruam delegauit terraru hereditatem, & copiosam in re mancipij contulit benedictionem. Deinde quoad vixit, seruum Dei vti patrem filius vnico amore dilexit, eique suisque tutor & adiutor opportunus fuit in omnibus.

CAP. XVIII.

Sicut antiquus hostis hoc primo congressu victus discessit, sed non defatigatus cessit. Sicut enim olim ipsi Domino congressus, non recessit prima tetratione victus, sed secundo & tertio arma restaurare est ausus: in prima quoque Maclouij victoria non desistit a suis conatibus. Dux Hailoch, qui se totum humiliter inclinauerat ad Maclouij obsequelam, & pro eius gratia se totum potenter erexerat ad Ecclesiae Dei tutelam, postquam ingressus est vniuersae carnis viam, morte sua locum fecit iniquis opprimendi Ecclesiam. Surrexit enim post eum impia generatio, quae auersa facie a Deo, desciiuit penitus a rectitudinis consilio. Hinc nactus opportunam

CURTIUS

1000
1000
RVIII
5

Basilica eius destruitur.

Zach. 2. Deut. 32. Act. 2.

Ceco refort. mat vilium.

Matt. 4.

fatana in interitum carnis, animabus tamen eorum reseruatâ spe salutis, desisterent ab opere iniquitatis: & qui propter duritiâ cordis sui thesaurizauerant sibi Dei iram, tandem emolliti per poenitentiam, reconciliarent sibi Dei misericordiam.

CAP. XXI.

Regò per scandala impiorum expulsus à suo Episcopatu, apparato omnis professionis comite, collecto quoque fideli monachorum discipulatu, longo nauigationis exacto cursu, tandem potitus Aquitaniâ regionis portu, & deueniens ad partes Santonicae vrbs, primò omnium interrogandum esse putauit, si illis in locis vigeret ritus Christianitatis. Responsum est ei id, quo nihil potuit audire gratius, passim ibi feruere religionem Christiani cultus. Perrexit quætere, quis ibi Episcopali præsidere cathedra, & læta audiuit aure, * Leontium Ecclesiasticâ prouisioni superintendere, virum diuinâ sapientiâ & humanâ scientiâ præditum dignitate. Ipse exultans, quòd arderent sibi prima optatâ prosperitatis auspiciâ, spem concipit ex rerum cõuentientia, quòd deceterò omnia sibi cedere debeant ex sententia. Electos itaque ex suis legatos fidenter ad Episcopum dirigit, causam suâ peregrinationis ex ordine digerit, locum sibi ad habitandum ab eo concedi humiliter expetit. Plenus ille spiritu propheticò, gaudebat animo se diuinitus visitari, procurato fraternâ societatis solatio. Exertaque hilariter manu liberalitatis suâ, tribuit ei locum habitationis congruâ, secundum Apostoli præceptum, paratus ex sua copia illius inopiam supplere. Populares quoque delectati odore eius bonæ conuersationis, ei suisque administrabantur multis donarijs, volentes etiam ipsi participari fructibus alieni laboris.

Migrat in Gallias, pulsus à sede sua.

2. Cor. 3.

CAP. XXII.

A Gebatur nanque non casu fortuito, sed dispensatiuo diuinitatis consilio, vt quò latius diuersis in locis diffamabatur tanti viri peregrinatio, eo diffusius magnificaretur nominis eius cognitio. Filia Comitum, qui pago Santonico principabatur, per patris sui viridarium cum pedisequis suis exercebatur: vbi dum incautè incedit, venenoso oculi serpentis ictu vulnerata ingemuit, & magnam cunctis euilandi occasionem dedit. Pater inconsolabiliter lugebat, mater materno dolori temperare nesciebat, quæ vitam filia inter spem & metum fluctuare videbat. Omnis familia lamentabatur, tota ciuitas ferali inlittio afficiebatur. Tandem hoc solû dolor admisit consilium, vt quia nihil humanû poterat valere auxilium, à beato Maclovio diuinum quæreretur solatium. Vt consultum est, ita & factum est. Ad pedes Maclouij ventum est, & votum fideliter petentium frustratû non est. Episcopus ad orationis subsidium confugit, aquam exorcizatam benedixit: ex ea folium hederæ perfudit, folium loco vulneris superposuit. Contra vim sacræ benedictionis, non potuit subsistere vis venenosa pestis. Videres ex imis visceribus pestiferû virus elici, & ad locum folio hederæ obductum contrahi. Quod stillando in terram guttatim, corpus puellæ reddidit illæsum. Itâ meritis Maclouij redintegrata est puellæ sospitas, aucta est parentibus iucunditas, cunctos videntes & audientes confortauit in fide Christi miraculi nouitas. Pater non ingratus beneficio, villam suâ proprietatis delegauit Dei famulo, vt haberet, vnde tribueret necessitatem patientibus pro Christo.

Sâcti nominis eius fama vbique diffunditur.

Curat puellam serpentis ictu grauiter & piculose laborantem.

CAP. XXIII.

Venerabilis Leontius videns beatum Maclouium meritis & virtutibus glorificari, cepit animo secum non modicè lætari, quòd diuina pietas eum tanto & tali hospite voluerit consolari. Vnde suam diocesi inlustraturus, eum vt secum pergeret, obnixis coegit precibus. Venerunt itaque ad villam, quam antiquitas appellauit Bream, geminis ecclesijs in honorem Dei nobiliter insignitam. Leontius vt Maclouium archiû applicaret sibi, vnam earum attribuit eius habitationi, alteram retinuit suo iuri. Quod quantum Deo placuerit, ex eo satis apparuit, quòd præfenti miraculo ibidem eos Dominus lætificauit. Illucescente die cum lauare vellet Episcopus, puer familiaris ad hauriendam aquam cucurrit ocyûs. Qui dum incautè haurit, elapso pede, in puteum corruit, & aquarum mole oppressus interiit. Exortus est subito clamor & gemitus, fit vndique frequens populi concursus. Accurrit pater lugubris, non moratur adesse mater miserabilis, inculta facie & nudatò corpore, sparsisque capillis compassionem incuriens vniuersis. Mouet cunctos, & maximè parentes, flos ætatis delectabilis: erat quippè puer iam duodennis. Auget tumultum concurrentium frequentia innumerabilis: erat enim puer parentelæ nobilis. Leontius corde premens

Ecclesiâ ei attribuit Episcopus in diocesi sua.

URIVS

9000
10000

RVIII

5

premens dolorem, & in Domino retinens spem & bonam fidem, iussit deferri glori-
bam defuncti in templum, quod destinauerat ad sancti Maclouij partem. Vique
auroram sequentis diei, parentes circa corpus ex cubias celebrârunt ritu solenni.
serui Dei pernoctantes in oratione, non diffidebant de eius bonitate. Manens
sanctus Maclouius omnes eliminat à templo, duos tantum monachos retinens secum
cum quibus familiarius interpellaret Dominum. Cum his ergo septies flexis genibus
orauit ad Deum quam potuit affectuosiùs, donèc sensit animam innocentis pueri
fundi membris rigentibus. Assurgente puero, & adstante ad testimonium miracu-
li quid alacritatis habuerint Episcopi, quid stuporis passi sint adstantes populi, quas gra-
tes omnes vna voce reddiderint omnipotenti, superfluum est inculcare sermonem mu-
tiplici. Miraculum enim, quod pro commendanda famuli sui sanctitate monstra-
rat diuinitas, latius diffamabat resuscitati pueri nobilitas, & gratius accipiebat affi-
ctuosa parentum charitas. O virum prædicabilem per omnia, ô sanctum sanctis con-
ferendum in miraculorum magnificentia, qui & ipse exemplo Iesu Domini sui
resuscitauit mortuos, in Trinitatis inuocatione efficacissima.

CAP. XXIII.

Nec illud subtraham de tantarum virtutum catalogo, quod adhuc gestum est
in pago Santonico. Mulier quædam, nomine Bona, quæ vitam suam laudabiliter
agebat in viduitatis continentia, annis quatuordecim fuerat cæcitate obruta. Quæ
obrutibus sancti viri fideliter præsentata, luci pristinae est reddita.

CAP. XXV.

Porrò homines illi, qui in Britannia virum Dei exacerbauerunt, & improbitate
obstinationis suæ se, terramque suam ab eo maledicti pertulerunt, maledictionem
vindicam effugere non potuerunt. Terra enim in opere impiorum maledicta, non
in frugibus, quam in pomis omnium generum, sterilis & infructuosa est reddita.
Habitatores verò eius mille modis morborum deuotati, alij membrorum debilitate
coeperunt contrahi, alij lepra squalebant, alij visu se priuari dolebant: isti oris officio
se destitui, alij se auditu plangebant diminui. Nec aliquis erat omnium, qui caelestis
vindicte effugeret iudicium. Tandem per culpæ vindictam cognoscentes sero cura-
pam suam, nec volentes, nec valentes vltra sufferre maledictionis & vtrionis mole-
stiam, communicato consilio deliberauerunt, à sancto viro humiliter implorare ve-
niam. Missa itaque ad eum legatione, poscunt eum cordis cõtritione, vt absoluantur
ab illata maledictione, spondentes, si eos dignaretur sua reuersione, deinceps se e-
obtemperaturos sine aliqua contradictione. Amator pietatis & misericordiae Ma-
clouius, vbi pœnitentiam patriotarum accepit, summam consilij ad Leontium ve-
nerabilem detulit: Leontius hanc ad ipsum Deum referendum censuit. Vtque
indicto sibi triduo ieiunio, exorant sibi reuelari à Domino, quid super hoc sit
esset opus factu. Inter orandum Angelus Domini Maclouio adstitit, eique ex ore Dei
hæc suggestit: Oportet te, ô amice Dei, Britanniam reuifere, omnem maledictio-
nem auferre, homines salutifera benedictione sanare, terræ vbertatem restituere.
Deinceps debes Santonas repetere, quia illic habes propediem obire. Sanctus
que vir secundum Angelicam reuelationem repatriauit, terram hominesque sua be-
nedictione sanctificauit, Deoque largitori omnium bonorum eos orando commenda-
dauit. Sicq; omnis terra repleta est daplili vbertate per eius benedictionem, quæ antea
damnata fuerat per eius maledictionem. Ità factum est omnibus palam, quod po-
tiffex pius hanc maledictionem non intulit per aliquam malevolentiam in tempera-
tiam, immò per vtilem seueritatis benevolentiam, vt per hanc necessitatem saltem
inuiti traherentur ad pœnitentiam. Britanni denique compotes voti sui effecti, cum
princeps & optimates regni, quam Clerus & Episcopi in vnum coniuncti, feliciter
virum poscebant cernui, vt reliquum vitæ suæ dignaretur secum agere, vt per eum
conuictum, Dei gratiam mererentur acquirere. Ille hoc fieri posse abnuuit, & summi
impossibilitatis suæ causam eis humiliter aperit, & vocationis suæ tempus sibi imper-
dere prædixit, & hoc apud Santonas sibi esse à Deo determinatum, ex verbis Angeli
se didicisse dixit. Britanni flentes, & timentes adhuc caelestis ire vestigia restare, qui non
in vita, nec in morte digni essent talem patronum habere, cum gaudio pacis & dile-
ctionis cum prosecuti, vix tandem passi sunt ab eo separari.

CAP. XXVI.

Igitur

Renocat ad
vitam pue-
rū mortuū.Trium mor-
tuorū susci-
tator S. Ma-
clouius Epi-
scopus.Cæca reci-
pit lumen.Maledictū
tur impij, q
virum Dei à
se repuleratAngelus ei
apparet.Iram Dei à
Britannia
auertit.

rebus humana contempisse, & inter ipsarum humanarum rerum impedimenta
per diuini inhæsisse constat. Rarum profecto & memorabile sanctitatis exemplum
qui dum in cœtu vixerit, humanarum minimè curarum expertus, inter diuina adco
versatus, quod non nisi arbitrandum sit ipsum cœlestem gloriam consecutum.
cùm hic maximè status, ea vitæ conditio distrahere soleat: in eo potissimum sancti
tas quaesita & inuenta sit. Nam & si plurima sit dignum laude, tamen per difficile
iores nostri iudicauerunt, in magna videlicet peccandi licentia iuste vixisse. Accedit
rei vxorix & liberorum cura. Quod quidem (vt cum Apostolo dicam) à cœlesti
cogitatione maximè diuidit.

1. Cor. 7.

Cap. 2.

Aggredior igitur **his** munitus præsidijs, Redemptoris implorato numine, sine
nihil incipere fas est: vitam beati Leopoldi ab omnibus planè imitandam ac
probatissimos mores, frequentissimam deinde miraculorum multitudinem, ex
caturus: vt in actis cõstat, super ea re de cuius agitur canonizatione productis cor
reuerendissimis in Christo Patribus, Rodorico Portuensi Episcopo sanctæ Romanæ
Ecclesiæ Vicecancellario, Marco Episcopo Prencestino, Francisco sancti Eustachij
acono Cardinali, ad talia obeunda deputatis. In quorum enarratione, compendiosè
rerum magnitudine cum tempore quo illa recensebo, paucis me percurrisse
dicaturos non dubito. Illud in primis rerum natura vel lata lege fixit, vt à robore
bur generetur, ab aquila similis auis, & à forti ac constanti idem nascatur: & com
nil existimamus fieri posse. Leopoldus cognomento Pius, patre Leopoldo Mar
ne Austria natus est, familia vtriusque parentis illustri, & tota diuini cultus, & in
duo præcipuè claruere, religio & populorum regimen. Cui omnia pietatis munera
adiunxit, & in eo tenore perseuerauit, vt animi moderatione & misericordia re
quos anteciret: Maioresq; suos orthodoxos tanto antecelluit, quanto Pij cognome
quo Leopoldus meruit insigniri, cæteris præstat. Leopoldus enim Pius vbiquè in
bitur, hocque ei cognomen viuienti inditum est, quod post trecentos & quingenta
ta ferè annos, quibus in Domino quieuit, adhuc inconcussum inextinctum quæ ma
net, & æternum seruat per secula nomen. Hic ab infantia non se delicijs aut voluptatibus
quibus ætas illa permaximè irretiri solet, neque ijs quæ omnes faciunt pueri
accommodauit, aut aliqua ex parte corrupit inter regios luxus opesque innumeras
ab omnibus enim huiusmodi se abdicauit: & quod iam Dei nutu fas est credi, inter
tot rerum omnium delicias, sobrium, continentem, abstemium, & in carne quo
dammodò viuentem præter carnem carnes: & eoulsuè, vt qui illius temporis re
gestas & huius incorrupti viri vitam conscribunt (qui quidem plurimi sunt dignissimi
scriptores) vnum hunc pleno commendant ore, admirantur, extollunt, solumque
adolefcentem dicunt earum rerum expertem quas fert adolefcentia.

S. Leopoldi
patria & pa
rentes.Cur Pius
cognomi
natus.In carne
ter carne vi
uere, Ange
licum est.

Cap. 3.

Huic non equi, non canes præcipuum fuere studium: sed diuina eloquia, veræque
fidei cultus assiduus cognitioque studiosissima placuere. Sæpius enim sacros codices
intentum erat videre: nec à diuinarum rerum contemplatione seu operatione
cum inuenire facile fuisset. Genitore vita functo, regni habentis hæreditario iure
susceptis, populos natura feroces ea moderatione animi gubernauit, vt eis non par
esse sed prodesse curaret, & se rectorem & exemplum ad bene beateque viuendum
subditis præberet. Quippè qui non eorum opibus (vt nonnullis regnantium mo
erat) inhiaret: sed populum sibi à Deo commissum rectè, quietè, sanctè, ac æqui
lance conseruare studeret: horumque animas vnà cum sua innoxias, mundas & Deo
gratas reddere, bonos propositis præmijs meliores efficere, summisque honoribus
afficere gauderet. In iure erga fontes administrando ita se habuit, vt nunquam
ricordiæ fuerit immemor, iuxta illud: Nolo mortem peccatoris, sed vt magis con
uerteretur & viuat. Ità vt, cùm scelera coërceret, à tormentis aut cæde semper abstin
ret: vt verus imitator Saluatoris haberetur. Vxor ei pari sanctitate ac moribus, Deo
que Max. ita iubente, anno M. C. VI. oblata Agnes Imperatoris filia, pudicitia in
gnis, & quæ viro spontè ad bona opera properanti calcaria subderet. Et quod præ
cipuum munus mulierum dicit Iuriconsultus foecundissima, liberos duodecim
enixa est, ita quod ex ipsa foecunditate intelligi potest, verum Dei cultum, quo viri
vxo ducebantur, ipsi viuentibus hæc beatitudinis pignora non denegasse: vt illa
verè testari possit: Vxor mea sicut vitis abundans in lateribus domus meæ: filij mei
sicut nouellæ oliuarū in circuitu mensæ meæ: Ecce sic benedicetur homo qui timet
Dominum. Inerat enim illi foecunditati iuncta continentia quædam: & ita quod dicitur
dicitur

Mortuo pa
tre, vt se in
principatu
gesserit.

Ezech. 18. 33.

Agnes vxor
eius, Imper
atoris filia.

Psal. 127.

verè testari possit: Vxor mea sicut vitis abundans in lateribus domus meæ: filij mei
sicut nouellæ oliuarū in circuitu mensæ meæ: Ecce sic benedicetur homo qui timet
Dominum. Inerat enim illi foecunditati iuncta continentia quædam: & ita quod dicitur
dicitur

diceret Hieronymus, non voluptatis impetu, nec præceptis ad ipsius ferebatur affectum. Quoniam qui de genitura sunt authores, illud imprimis adstringunt, ut longum post interuallum & cum sobrietate fiat commixtio: aliâs quoad impotentiâ aliter se copulantes ebrijs decrepitis & infantibus eos comparari non est dubium, Auicenna teste & alijs authoribus medicæ artis. Quo fit, ut cum hic Leopoldus suum vas, iuxta dictum Apostoli, cum omni sanctitate custodiret, non voluptatis sed procreandæ sobolis gratia & non aliter congredebatur vxori.

Continentia coniugalis quæ.

1. Tim. 4.

Hic ergo sic sanctissimo copulati matrimonio, mira cum essent ambo præditi bonitate, ambo in redemptorem nostrum pientissimi, nilque indiès cogitarent nisi quo maximè pacto placere ac summo Deo gratificari possent: concordēs animi & vno spiritu arbitrati rem gratam altissimo fore, si quam ære proprio sacram construerent ædem, cui quæque cõmoda & ministeria præstò essent: beatæ Mariæ templum condere, in eoque sanctæ & approbatæ religionis viros collocare decreuerunt, quorum precibus, beata Dei genitricis intercedente, salutis eorum æternæ felicitas impetraretur. Et cum de loco ædis construendæ cogitarèt, miraculo datum est (vt in vrbe Roma de niue scribitur) diuina quasi voluntate ventus coortus flammæolum Agneris capite leuiter sublatum procùl ab oculis in remota detulit loca, quod nono post anno, cum relaxandi animi gratia vir Dei deambulare oculosq; ad vepres verteret, conspectum super frutice illæsum & inuiolatum lætabundus accepit. Deindè velut Deo iubente ædificatum templum, est beatæ Mariæ virginis dicatum, conspicuum & opulentum, situm in ripa Danubij octauo à Vienna lapide: duratque adue nouum claustrum burgum cognominatum. Sed cum eius templi fundamenta iacienda essent, proceres & magnates qui cum eo aderant illud monerant, vt ipse primum in fundamentis poneret lapidem. Verùm ipse studiosus humilitatis, eorù vanis monitis subridens, sacerdotum id esse muneris persequerentur affirmavit. Nimirum accessit Ortho loci eius Præpositus primus lapidem iecit, post alij subsecuti sunt. Finito operi dotem dedit, priuilegio sanxit, ibiq; Canonicos quos seculares vocant sacris præesse voluit. Vbi cum negligentius ministrarent, Canonicos regulares beati Augustini, sanctimonia vitæ præditos & fidelibus gratos, qui adhuc præfunt, substituit: conuocatis prius ad id opus Conrado Saltzburgenfi tunc Episcopo, Raimario Episcopo Patauenfi, & Romano Curcensi Episcopo, alijsque non spernendis consultoribus. Deindè, vt fortius omnia teneretur, ab Innocentio secundo Pontifice maximo, sine cuius autoritate omnia irrita existimamus, Leopoldo per nuncium poscente confirmata sunt. Exant Pontificis illius literæ, quibus ob præclarum hoc facinus, Leopoldi bonitatè ac fidem commendans, etiam beati Petri filium reuerenter ac religiosè appellauit. Exant pontificale priuilegium, quo canonicis multæ conceduntur immunitates. Eugenius etiam tertius Pontifex maximus Viterbij, & Vrbanus quartus successor Verona, literis Apostolicis, priuilegijs ac monumentis, pro confirmatis & benè gestis rebus, pro Leopoldi meritis post eius obitum habuere. Ità & Innocentius sextus, cum referre Leopoldum ob singularissima eius in Deum benemerita in numeru Sanctorum decreuisset, & iam super ea re legatos in Germaniam misisset, incrementibus bellis, efficere quod vehementer optabat non potuit: vel, vt verisimile fit, pullulante etiam Boëmica hæresi, coactus ab incepto desistit. Is enim patria Leuionensis inter maximos vtriusque Iuris consultos aduocatus celeberrimus fuit, & cuius virtute Ecclesiæ patrimonium recuperatum est medio Aegidio Cardinali Hispano: cuius opera & ingenio quàm plura præclara facinora tempore suo peracta fuerunt. Sed ad rem redeo.

Cap. 4.

Diuinitus ostenditur locus, constructæ basilicæ aptus.

Extrahitur ecclesiæ collegiata in honorem Mariæ Virginis.

Cur. Leopoldus beati Petri filius dicitur.

Boëmica hæresis à Ioanne Hus excitatur.

Cap. 5. Alteru exstruit monasteriu S. Leopoldus.

Annus, obitus eius.

Alterum monasterium ordinis sancti Bernardi ædificauit sub titulo salutiferæ Crucis in valle nemorosa, duodecimo à Vienna lapide: in quo quàm plurimi monachi & ministri abundè aluntur. Instaurauit à maioribus suis antè conditum, sed relictum, vi atque hostili metu procùl abactis & deletis hostium viribus atque incursionibus, ampliori etiam fructu dotauit. Hæc Leopoldus, beatissime Pater, inter tot regni occupationes ad thesauri cælestis reconditoria viuens posuit, hanc sibi voluntatem delegit, his veris delicijs vsus est, hoc sibi ad futuram vitam iter aperuit: & in tam laudibili beneuuendi tenore, & tam præclaris monumentis, M. c. xxxvj. salutis anno orbe cessit cælosque migravit. Post cuius obitum idem Innocentius secundus Pontifex maximus, non vnâ literis, paterna vt decet charitate tan-

CURIUS
guber
nober
RVIII
5

ti viri vxorem & filios honestavit : & collato eidem Leopoldo benedictionis & absolutio-
 nis munere, non exiguis laudibus ipsius sanctitatem profecutus est. Ac-
 cessit hoc amplum testimoniū atque pro dignitate Vicarij omnipotentis Dei pre-
 decessoris tui ad augendum Leopoldi gloriam & sanctitatem. Poscebant id in-
 gnia eius merita, poscebant id cura, labores & vigilia, omni tempore pro inco-
 rupta religionis metu. Non enim aliter esse potuisset de tam integro & cōsum-
 to erga Deum viro. Non indiget profecto laudatore atque enarratore gestarū
 rum is qui ita se gessit, vt opera ab se palam edita multis locis testimonio sum-
 mius cuius vitæ rumor in exemplar venerit. Refero vera, Pater sancte, non vana loquor,
 non vtor carmine ficto : adsunt enim præclara & non vulgaria monumenta, &

Multorum
 scriptorū de
 sanctitate
 S. Leopoldi
 testimonia.

S I

res ipsa fidem verbis præstat. Singulare monumentum Regumberti de probati-
 ma Leopoldi vita, de sanctissimis moribus extat : necnon in cœnobio Claustris-
 genis vetustus inspicitur codex, in quo Leopoldorum familia summa cum ven-
 ratione & præcipue præsentis Leopoldi natalis dies tenorque vitæ legitur. Er-
 monasterio Nouimontis altero Martini codice Prædicatorū ordinis, per tempore
 digestionem confecto, plurima de Leopoldo cōmemorantur. Idem testatur Ad-
 dreas annalium Christianorum conditor. Sic & in alio codice monasterij No-
 burgensis Heroico hexametro & carmine dactylico multa huiusmodi referuntur.
 Sic & in cœnobio Calinenſi Cisterciensis ordinis liber seruat, in quo miracu-
 listius inclyti viri leguntur. Idem non præterit Honorius non vulgaris author
 monumētis monasterij Cellæ Mariæ. Quid referam de libro temporum, quæ in
 rebus Austria Haselpach Theologus non mediocris digessit? Quid de vetusto
 dice nuperrimè reperto in bibliotheca Posoniensis Præpositi : cuius locupletis-
 mus testis accedit R. dominus Cardinalis sancti Marci, cui, cum tempore Xistii præ-
 decessoris sanctitatis vestra legatus Pannonijs præsidere, Leopoldi vitam eiusque

Item Pij II.
 quæ Aeneæ
 Syluii vo-
 cant.

mores integerrimos inspiciēdi cura demandata est. Quid de Pij secundi præter-
 foris etiam S. V. summa doctrina viri, historiarum authoris, & veterarum rerum
 indagatoris acerrimi, historia de principibus Austria, eo veriore quo ab hominū
 vltimā dignitatis & penè in terris diuinæ conscripta, dicam? Multa ille equidem de
 eodem Leopoldo grauitate, ornate & accumulatisimè, vt sui moris erat, cōscripsit.

Cap. 6.

Iam habes, beatissime Pater, de vita Leopoldi, moribus ac sanctissimis instituti-
 & gubernandi suos probatissima ratione, quæ non sine magna laude viuens exegit
 & quanti Pontifices prædecessores tui eum fecerint : Innocentius maxime secun-

Innocentius
 II. S. Leo-
 poldi contē-
 poraneus,
 quanti eum
 fecerit.

mus, qui munere benedictionis & absolutiois post mortem condonato, talia, tate-
 ra, tam præclara, sanctitatem omnia spectantia de eo prædicauit exempla, quibus
 non solum persuadere nobis possumus, immò credere cogamur Innocentium le-
 cundum non nisi pro sancto Leopoldum habuisse. Restat vt sacratissima vitæ po-
 iam memorata, non leue testimonium adducam. Magna quidem res est, quæ solita
 in catalogum sanctorum scribere compellit. Animaduerte obsecro, Pater sancte

Sanctorum
 vitæ, incita-
 menta ad
 bene opera-
 dum.

hæc enim silentio prætereunda non sunt, cum scilicet incitamentum sine certitate
 ad bene beateque viuendum. Labor enim fastidium afferre nō debet, quando in-
 dabile & certum expectatur præmium. Maius æterna gloria dari nō potest : & quæ
 dem rebus supernaturalibus se asserit. De miraculis loquor & præcipue Leopoldi
 vt annalibus Germanorum late & copiose narratur. Referre non piget, vt quæ
 lic latent, nobis aperta & velut ante oculos posita conspici & intueri possint. Ita
 eorum monumentis seruata hæc leguntur :

Cap. 7.

Mulier quædam Carinthia, immundo vexata spiritu, Leopoldi ope liberata
 Puer mutus nouem annis ex Herzogemburga, vocalis fit. Alius caprus manibus
 & pedibus, conualuit. Presbyter Herbipolensis cæcus, reliquis tenebris, diem vixit
 Virgo icta fulmine, reuixit. Altera lapillo obcæcata, Leopoldi tumulo porrecta
 precibus, recuperat visum. Puer chiragra laborans & officio manuum penitus ce-
 rens, eiusdem ope salutē recipit. Sic & mulier podagra vno pede, & alter duobus
 eiusdem ope liberi fiunt. Eques quidam gutture tumefacto, ossibus crescentibus
 ita eius miraculo liberatur, vt sine cicatrice vel alio signo liber factus fuerit.

Innumera-
 bilia mira-
 cula S. Leo-
 poldi.

Alia mulier are alieno grauis, cum à creditoribus vehementissimè vrgeretur
 destituta soluendi spe, Leopoldi tumulum adiit, ibique nō sine magno dolore in-
 genuit, numini se commendans. Audite fuerunt preces, & vox auribus quiescentibus
 intonuit, vt domum repeteret, & scrineum aperiret, quo inuētura erat satisfactio.

nis debiti schedulas: quod ubi inuenit, domos creditorū, qui & Christiani & Iudei erant, petijt, vt chartas obligationis redderent. Qui responderūt, se dedisse cuidam vestibus caelestibus induto, & qui debita soluerit. Tunc statim exhilarata mulier, apertissimē intellexit Leopoldum fuisse, à quo mortales plurima miraculorū beneficia & assiduē accipiunt. Sed longē maiora multoq; præclariora fecisse constat Leopoldum, quē omnia literarum monumentis mandata tunc interiēre, cum monasteriū Nouumburgæ incendio conflagrauit. Circa quorū solennia etsi cōplura in medium adduci possint, loco & rei quam sum explicaturus fortē nō inconuenientia, potissimum in his quæ ad fidem, ad grauitatē, ad constantiam, ad cōcordiam testium spectant: cum sint accuratē diligenterq; discussa ab ijs qui summę rei præferunt, pro præpositis cōsultō præterire statui. In his etenim adsunt Leopoldi miracula non à leuibus mulierculis, non à senibus deliris, nō à corruptis, non ab inconstantibus, sed ab hominibus fama & integritate præditis: nō gratia, non amore, non prece, non precio, non vi, nō meru, nec deniq; vlla spe, pro veris comprobata. Accedit adhuc cœlestium multitudo in vnū idemq; consentiens: quę vulgata fama Leopoldi mores, fidem, iustitiā, religionem, pietatem, constantiam, integritatē, sanctimoniam vita, testantur abundē. Quæ cum irā sint, absq; prædictorum in singulis repetitione, ad enarrationem deueniam miraculorum, ex quibus sanctitas hominis facillimē percipi potest. Et cum illa recentissima sint, & quæ nostra vidit ætas, centum & nonaginta miraculis corroborata R. domino S. Marci tunc vt suprà Legato: paucis absoluam, præclariora duntaxat explicans. Reliquorum numerum in medium afferens, nec ea penitus exhauriam, sed degustantis more percurram.

Egregiū fanē miraculorum.

Multa eius præclare gesta incendio perierunt.

Cap. 8.

Quedā mulier dolore capitis liberatur.

Item alia.

Alius quidā à dolore dē-tium.

Item alius à dolore capitis.

Quidā puer curatur à ruptura.

Item alius.

Item alius.

Cap. 9.

Mentruosa libera curatur.

URRIUS
guten
sober
RVIII
5

Agnes vxor Iohannis Aufman, annos nata sexaginta, quintus testis, ab infantia post quartumdecimū diem, immēso capitis dolore tribus diebus excruciatā, medicorum & omni humana spe destituta, precibus emissis, nuncupato ad Leopoldum voto soluto, libera fit: & statim acsi nūquam illa aduersa laborāset valitudine, nec ampliū tali morbo affecta est. Hoc testatur ipsa super xix. articulo, quod post mortem Leopoldi varijs claruit miraculis, existimans id alio modo accidere nō potuisse. Et hoc anno M. cccclxvj. circa Pentecosten. Alia mulier, quadagesimo octauo testis, ingenti capitis dolore vexata, & cui iam portio sinistra partis oris maxima cum deformitate defecerat, quatuor mensibus destituta spe medicorum, nuncupato voto, cōualescere cepit: soluto, libera fit. Hoc testatur & ipsa eodē anno.

Volfgāgus Pataniens. lxxvj. testis, dolore dētiū viginti annis affectus, itā q; singulis annis quādoq; viginti cōtinuos dies nō sine magno gemitu p̄teriret, audita fama Leopoldi, voto emissō statim liberatur, nec vnq; ampliū tali morbo laborauit. Et hoc anno lxxvij. in die Cinerū, qua die increfcēte dolore, cōpleto voto sanū se vidit.

Valentinus Pataniensis diocesis, testis cxxij. annis duobus laborās ingenti capitis dolore, & cum septem hebdomadibus somno caruisset, adhibitis quibuscunq; & non sine impensa medicis Christianis & Hebreis, quos adire potuit, tandē precibus porrectis ad Leopoldum liber fit. Hoc testatur ipse, in medium adducens quā plures testes, affirmās nullo modo se liberari aliter potuisse. Et hoc anno sexagesimo octauo circa Resurrectionem.

Volfgāgus Pataniensis, lxxvj. testis, infantē filiū quatuordecim diebus laborantem dolore tumefactionis inguinum & ruptura, in diēs languore excrefcēte, voto nūcupato statim liberū vidit, circa Natiuitatem Domini anno sexagesimo octauo. Sic deponit ipse, addens se non manifestantem citatum ad hoc à Cōmissarijs, puerum vidisse stentem & se torquentē dolore vchementissimo, persuadensq; sibi hęc accidisse q; non manifestāset, Commissarijs retulit: domum deindē rediens, letum acridentem puerum vidit. Alius dimidio anno passus rupturā à die natiuitatis, (quod indicium est morbi incurabilis) mater decurrens ad benemerita Leopoldi, sanum puerum vidit. Hoc testatur eodē anno mater fuisse: contestē habet vnum.

Anna vxor Stephani, puerum habēs annorū septē, in quartum mensem suæ natiuitatis fractura inguinum laborantē, quatuor verō mensibus excrefcēte dolore, itā q; niger quandōq; vt mortuus videbatur: nuncupato voto in die Simonis & Iudæ anno sexagesimonono, dum arbitraretur filiū mori, sanū & statim liberū cōspexit.

Mulier non valens mediam acūs partē manu sinistra extrahere, vehemētissimo dolore cruciata, eodem anno inuocatione sola libera fit. Hoc testatur & ipsa. Elisabeth ciuitē diocesis, viginti annis mēstruis propē exanimata, meritis Leopoldi

Mulier à san-
guinis fluxu
liberatur.

Item tres in
partu labo-
rantes adiu-
vantur.

Item alia à
dolore illiū
curatur.

Alia ex coli-
ca passione

Contractus
fanatur.

Item con-
tracta.

Item duæ
alia ægra.

Item alia.

Duo curan-
tur à poda-
gra.

Alia ab epi-
léptico mor-
bo.

Alij septem.

Duo curan-
tur à febre.

Cap. 10.

Bis curatur
ægra mulier

Alius à quar-
tana febre.

libera fit anno sexagesimo nono. Mulier octo annos sanguinis fluxu excruciatu expertis varijs medicorum curis, ad tumultum Leopoldi proficiscitur: ubi statim cessat fluxus, & ab ea hora testatur ipsa nescisse morbum illum. Duos alios similiter morbo laborantes, ope Leopoldi liberatos, testibus comprobatur.

Magdalena Georgij Patavienfis vxor grauida, liiij. testis, cum ob nimium tumorem ventris ingenti dolore vexaretur, superuenientibus & mensuris, iam à medicis ab obftrictibus salute desperata, implorata ope diui Leopoldi, nuncupatoq; votum marè peperit: statimq; & tumore & dolore liberata est, anno sexagesimo sexto cetera Natiuitatem. Hæc contestes habet duos. Sic & aliæ duæ in partu nimium laborantes eodem morbo liberantur, & felices enixæ sunt. Elisabeth Stephani vxor, dolore

illium excruciatu, iam menses sex varijs medicorum remedijs frustra expertis, ad Leopoldum confugiens, eiusque numini se commendans: quod tam diu à medicis nequiebat, post tres dies quam sese commendauerat, à diuo sanitatem recipit.

Martha Patavienfis ex colico laboras iam biennij intervallo, manibus ita imbecillis, ac propè stupidis, vt earum vti ministerio non posset, ab eodem diuo Leopoldo, ad cuius auxilium opemque confugerat, fit incolumis.

Thomas Patavienfis, lxxiij. testis, vir & nobilis & prudens, nouem menses manibus ac pedibus stupidis, quos contractos vulgò vocant: quam neg; apud medicos, apud balnea potuit, apud diuum Leopoldum medicinam salutis inuenit, anno sexagesimo. Mulier per sexdecim annos lecto decumbens, manibus pedibusq; contracta, cum nulla posset medela sanari, omni humano auxilio desperata, ad tumulum Leopoldi deducta ilico sospes euasit.

Anna Iohannis Patavienfis vxor, cxv. testis, manibus item pedibusq; morbo implicitis, ad sepulcrum diui Leopoldi delata, factis precibus saluteq; impetrata, post diebus omnem morbum doloremq; deposuit, anno sexagesimo secundo. Eodem modo Dorothea Iohannis vxor ita phrenesi acta, vt suorum neminem agnosceret, vincita manibus pedibusq; ne quid eo furore impulsu mali committeret, ad sepulcrum Leopoldi delata, quod vt faceret, in somnis admonita erat, voti reata est. Hoc de se ipsa testatur.

Lodouica proba mulier, post editum infantem mente capta est, postq; menses quatuor ad eiusdem diui sepulcrum cum delata esset, pristina restituta est sanitati. Mulier pedibus podagra laboras, nuncupato voto, conualescere cepit: cõpleto, salutem recipit. Alterius ab eodẽ morbo affecti vnde

decim annos, modò tribus mēsis, modò sex excruciatu, lecto se cõtinētis, emisso voto, cessat dolor: cõpleto, nullus fuit, ita vt qd podagra esset nesciret. Testis est ipsa.

Vrsula, quartus testis, vidisse se olim dicebat nouem annos puellam natam, cui nomen esset Elisabeth, ita epileptico affectam morbo, vt decies, sapè duodecies in die corrueret: eam deinde ad sepulcrum Leopoldi curru euectam, habitis de more precibus orationibusq; & cõualuisse, & viro traditam pueros aliquot peperisse. Sen

testibus hoc probatur, anno sexagesimo nono: etsi legum auctoritate optimis rationibus, ad probationem miraculorum testis de seipso quis esse possit, nullo enim conteste adhibito. Anna quoq; mulier, vxor Stephani, vicinam habere se dicebat, cuius filius supradicto morbo cum iam per annum laborasset, auxilio Leopoldi sanatus est. Alios item sex eodem morbo implicitos, eodemq; modo sanatos, memoriæ proditum est. Dorothea Patavienfis, continua vexata febre, atq; hydro-pisi, menses quinq; non sine ingenti dolore brachij, apud sepulcrum Leopoldi salutem inuenit. Georgius Patavienfis febre implicitus, & iam ictericus, atq; adeo pauper, vt quotidiano labore indiēs sibi victum cõpararet, ope Leopoldi liberatus est: q; vxor Barbara primæ operæ mercedẽ diuo vouisset, idq; Georgius cõprobasset.

Dorothea Pauli vxor, febre oppressa, idq; menses octo, cum se ad Leopoldi sepulcrum voti suscipiendi gratia contulisset: primo die magna parte morbi lenata, dum redijt. Postero die maiore virium robore: tertio nullo omnino affecta morbo, omnibusq; viribus recuperatis, vora persoluit. Eadem post aliquot annos cum in grauissimum morbum incidisset, omnibus membris manca atq; contracta trimum mensium intervallo, diui Leopoldi numine inuocato, in pristina redijt sanitatem.

Holfingus quartana correptus, cum menses sex radio morbi affectus, non solum medicorum opem implorasset, sed etiam ad nonnullorum diuorum numen commigisset auxiliij gratia: postremò à circumstantibus admonitus, vt sese diuo Leopoldo commendaret: voto nuncupato, quartanam fugauit: isq; in posterum quid febris

S 1

esse nō amplius se scisse affirmavit. Michaëlem idem Leopoldus non solum febre, sed etiam multis alijs morbis inuocatus liberavit. Mulier anno continua exagitata febre, modò ter, modò quater in cam incidens valitudinem, tumefacta paralyti, eodem liberatur numine. Sic testatur & ipsa. Alios sex diuersis febrium generibus implicitos, à Leopoldo liberatos memoria traditur. Mulier quaedam pestilenti morbo affecta tribus partibus corporis, octo dies per inediam cum duxisset, pro mortuaq; haberetur, viso per somnium Leopoldo, salutem recepit. Alij item quinq; eodem affecti morbo, eiusdem diui auxilio se curatos esse testantur. Adolescentem aqua feruenti in faciem perfusum, cui maxima deformitas perpetuò duratura videbatur, liberavit Leopoldus.

Item alij octo.

Item sex à pestilentia.

Quidam per belli tempora conscensa naui profecti ad cremandū monasterium Nouiburgense vnà cum oppido, subita tempestate acti, cum iam perituros se intellexeret, facti penitentes, inuocatoq; Leopoldo, nauis ad litus appulsa, statimq; cessante procella, liberati sunt. Mathias Furberger Pataviensis diocesis, cum ad persolendum votum, quod pro recuperata salute filiole sue beato Leopoldo emiserat, cum vxore filijsq; duobus & eadem filia sanitati restituta, qui curru uehebantur, secus Danubij ripam pergeret, euerso curru precipites equos, ipsamq; familiam per decliuum montis eo impetu ruentē vidit, vt ab ijs etiā qui aderant collisa omnia eorum membra cum à curru tum ab ipsis equis existimarentur. Ille verò, qui iam semel in salute filie diui auxilium expertus fuerat, idem pro vxore totaq; familia saluanda numen implorauit; voto emisso, in valle quò quadriga ruerat descendit, suosque omnes reducens, contra omnes naturæ vires, nō nisi numinis fauore gratulabundus amplexus est. Sic Mathias ipse, sextus testis, & Florianus famulus assuecrerunt.

Benignitas sancti in penitentes.

Stupendū miraculum.

Iohannes scholasticus Pataviensis diocesis annos quadraginta natus, pedibus manibusq; ligatus & catenis, equidem & ab hostibus vnoq; pede ad currum adstricto, adeo quòd non sine ingenti dolore pedum & carnis ruptura: decurrens ad benemerita Leopoldi, liber à carceribus, à gemitu, & catena fit. Iureiurando firmat, hoc non nisi miraculosè fieri potuisse. Catherina vxor Nicolai Pataviensis, xcix. testis, non nisi adiuta baculo valens pedibus se mouere, absoluto voto, sana absque aliquo præsidio domum redijt, anno septuagesimo. & hoc miraculosè factum testatur & ipsa, contestem habens vnum.

Cap. ii. Caprius à vinculis & carcere soluitur.

Clauda ambulat.

Iohannes Fracher Pataviensis, cxlij. testis, duobus annis nō valens ambulare, pede sinistro laboras nimio dolore nuncupato voto & cōpleto, sanus fit, anno lxx. in Quadragesima. Iohannes Pataviensis, annos natus sexaginta, filiū habens claudū à natiuitate, casu accedens ad tumulū Leopoldi, precibus & lachrymis nūcupato & completo voto, sanum vidit filium, anno lxxj. Sic attestatur & ipse, addens hoc non nisi miraculo adscribens. Elisabeth testis accita ad miracula Leopoldi, cum rem negligeret, nec se iureiurando pateretur adstringi: subitum dolorem sensit, colore amiliso: statimq; penitens & diu se commendans, pulso dolore sana facta est.

Item duo alij.

Curatur post castigacionem mulier.

Prefbyter cū laicis quatuor vi tēpestatis acti, ab eodē diuo, cuius numē supplices inuocauerant, periculo erepti sunt. Item tres alij idē passi, eodē modo liberati, diuino vota peroluerunt. Anna Pataviensis, per trienniū paralytica, ad tumulū profecta Leopoldi, sanatur. Item Michaëlē quendā per trienniū in lecto cubantem. Item Matthæum eodem morbo laborantem, in super & lumine captum, cum cera imaginulā vouisset, reddidit incolumem. Margaretha vxor Stephani eodē morbo implicita, ab eodē diuo liberatur. Lucas annos natus lx. luminibus captus, idq; per annos quatuor, ductus ad tumulū Leopoldi, recuperato visu domum rediuit.

Periclitates liberantur.

Quatuor paralytici.

Mulier quaedam per quatuor hebdomadas excæcra, cum nulla posset medicorum ope curari, voto completo quod ad Leopoldū emiserat, visum recepit. Infans pro dolore oculorū per octo dies excæcatus, siquādō aperire oculos tentabat, è palpebris eius sanguis exibat, pluribusq; per parētes remedijs frustra expertis, tandem diui Leopoldi auxiliū implorantes, filij salutē impetrarunt. Hoc Elizabeth mater testatur, contestē habēs vnū. Pari modo Iohāni per octo dies nihil videnti idē diuus sanitatē lucemq; restituit. Item puerū, cui tuberculū carnis sinistro oculo erat innatū, desperata salute ab oibus, inuocatus Leopoldus sanauit. Mulier quaedā triennio dolore oculorū afflictā, postremò cæca facta, à Leopoldo liberatur. Itē quatuordecim alij diuersis oculorū morbis afflictī, ab omni penitē morbo fuit immunes.

Multi cæci S. Leopoldi meritis vident.

Stephanus puer septem annorum, nec audiens nec ingrediens, eodem numine inuocato.

Cap. 12.

URIVS
 9
 10
 RV III
 5

- inuocato, sanitatem recepit. Mulier ob infirmitatem, quam in ore perpeffa fuerat per sex annos nullum rectè vt intelligi posset proferens verbum, voto completè examusim vocalis euasit. Adolescentula per integrum annum muta, surda & caeca iacens, diuo Leopoldo se cõmendans, pristina restituta est sanitati. Alius à natali die mutus delatus ad tumultu Leopoldi, loqui incepit. Barbara duobus mibus muta surdaque, pristinae salutis Leopoldo restituitur. Alium decem annos mutum liberavit Leopoldus. Georgius Hister per mensem surdus, Ite Thomas, Ite duo alij, à diuo Leopoldo auditu receperunt. Quidam cum auditu per mensem canisset, nec humano remedio curari valeret, ad merita decurrès Leopoldi, votum emisit, sanusq; effectus: spreto voto, in eundem incidit morbu: reiterato voto, cõualuit.
- Cap. 13. Iohannes Ruperger Mirbergaforensis, in carcere coniectus, vinculis implicatus manibus pedibusque, inuocato Leopoldo, miro modo carcerem egreditur, loco angusto quà exeundum fuit, vt capax hominis nõ esset: triplicè muru transit, lac nam aquè superat, nulla arte, nullo humano ingenio superabilè. Liberatus, numisq; oblitus, voto nõ persoluto, anno post in eundem carcerem conijcitur, iisdem vinculis vincitur: in quibus menses quatuor habitus, iterato quod neglexerat voto, per mensem liberatur. Tanta est Dei Opt. Max. clementia, vt ne spreto quidè spernentè dicitur.
- Spretus Deus, spernentem nõ deserit. Idem Leopoldus alium in carcerem cõiectum arctissimis vinculis liberavit. Puer paruulus decem & octo ferme mensium, cum in scapham semiplenam aquæ cecidisset, atq; in ea dimidia horæ spatio permansisset, pedibus celu versus directè à matre Barbara & Petri vxore inuentus, ac domum Annæ vicinæ relatus, dum pro mortuo deploraretur, afflicta mater Leopoldi opem atq; auxiliu implorauit. Cum pro salute pueri imaginè ceream vouisset, puer contestim quasi à morte ad vitam reuocatus, mouere se atq; ad matrem respicere cepit. Deindè conuersus, persolendum diuo votum mater cum filio profecta est. Testis est Barbara mater contestè habens vnũ. Catherina filium Petrũ habuit duos natum annos. Isina uersam incidès valitudinè, quatuordecim ferme dies duxit inedia, nullo neq; cibo neq; lacte gustato. Itaq; cum, eius salute desperata, iam quæ ad funus necessaria erat pararetur, miraculoru diui Leopoldi recordata mater, eius numen inuocauit: quo factò, delatus puer ad sepulcrum diui, & risit & cibũ cepit. Alius itè puer annorum duoru, viingentis morbi pro mortuo deploratus, inuocato à patre Iohanne Vianense diui Leopoldi numine, statim reuixit. Eodè modo puer alius pro mortuo habitus, à diuo Leopoldo vitã recepisse affirmatur. Infantula quadã, ob ægritudinem per tres dies amissa loquela semimortua decumbens, cum iam parentes breui eam moriturã crederent, voto à matre emisso, quod vt faceret in somnis fuerat admonita, quam primũ loqui cepit, ab omni penitus ægritudine libera. Puer grauissima correptus infirmitate, ad extremũ itã debilitatus, vt mori crederetur: cum oblationè quadã pro salute filij diuo Leopoldo vouisset mater, ab ægritudine liber fit. Matre verò nõ offerente quod promiserat, idè puer iterũ in acutissimas incidit febres: reiterato voto perfecteq; adimpleto, peroptimè cõualuit.
- Idem Leopoldus mulierem quadã lepra liberavit. Adolescens à seipso ueneratus, incisis vt iudicabatur venis, repertus in lecto, mortuusq; ab omnibus indocatus: cum vltra horam nullũ vitæ signũ in eo apparet, emisso à matre voto, operationibus pristina adeptus est valitudinè. hoc de seipso testatur. Cõrestes sunt pariter. Sic & alios tredècim morituros, ad pristina bonam valitudinè redactos monumentis traditur. Sed quid de morituris dicam? quando etiam defuncti vitã, raro mirabilique Dei Opt. Max. experimento, positus Leopoldo votis, restituntur?
- Cap. 14. Elisabeth, lxxxj. testis super xix. articulo, quo queritur quid de Leopoldi miraculis noscatur: se vidisse affirmat puerum super altare positum ante monumentum Leopoldi, vbi aderat magnus gentium tumultus, nigrũ & omni iudicio exangui exanimemque, & precibus porrectis à nonnullis numini, viuum vidisse. Hoc & alij sex eiusdem loci indigenæ, addentes eum vidisse dum puteo extraheretur, nigrum vt suprã, & in ecclesia, & si diuersis verbis, eadem tamen sententia confirmarunt. Testes in hoc deposuerunt omni exceptione maiores.
- Puer alius trimus, Wolfgangus nomine, eiusdem loci flumine lapsus, vbi aderam molenæ, perquisitus inuentus est: Semotus à loco vnde ceciderat, quantũ bis emissa valido arcu sagitta spatij complet, nullo viuacitatis in eo apparere signo: matrem verã ad Leopoldi benemerita, nuncupatis votis, restitutum puerũ ad primã vitam conspicit.

conspectus. Historia hæc non caret testimoniis. Nam & pueri patres Fredericus, super dicto articulo se vidisse testatur, & interfuisse dum rueret, multis & clericis & laicis videntibus, prout supra. & hæc anno milleno quadringentesimo septuagesimo, Septembri mensis. Sic & alij duo super circumstantijs & interrogatorijs legitime responderunt.

Item alius.

Puer pro mortuo habitus, cum ad sepulcrum beati Leopoldi delatus esset, subito miraculo vitam recepit. Hoc Barbara quinquaginta annos nata foemina grauis testatur. Alius puer trimus, Fredericus nomine, cum in puteum decidisset, ac per horam prope media mansisset sub aquis, eductus è puteo frigidus & niger, nullumque indicium vitae toto corpore pro se ferens, tandem effusus à matre precibus ad omnipotentem Deum, beatumque Leopoldum, pristinae salutis restitutus est. Bonreuerfer vxor Iohannis, & altera vxor Laurentij Saltzburgerensis diocesis, hoc fuisse & vidisse testantur.

Item alius.

Alius in ipso partu per horam, post partum verò plus, pro mortuo deploratus, cum nulla iam de eo spes esset, precibus porrectis à matre ad Leopoldum, timente furorē viri, ne crederet negligentia sua hoc peractum, repente & spirare & viuere cepit. Hoc Dorothea vxor Guilelmi Patauenensis firmat. Dorothea vxor Guilelmi Patauenensis diocesis, non sine ingenti dolore omnibus videntibus eam ferè mortuam, & puerum peperisse mortuum, eodem numine liberatur. Infans se mouere cepit & liber fit. Hoc mater, obstetrices duae, & aliae contestantur vicinæ.

Item alius.

Puer quidam septem annos natus, in profluentem cadens, ac per duas fermè horas in aquis iacens, nullis occurrentibus, cum ea die ludis festiuis ferè totus populus concurreret: perquisitus tandem hasta, sub ponte repertus est: extractus, & ad domum portatus, nullo vitae signo apparente: cum feretrum iam luminibus accensus paratum esset, ad Leopoldum per matrem voto emisso, ilicò mortem cum vita commutauit, multis videntibus, ac Deo & beato Leopoldo gratias agentibus. Hoc Margareta Friderici Patauenensis annos quinquaginta nata testatur.

Alius submersus vitam restituitur.

Alius puer Vianensis, statim editus plusquam hora media mortuus iacens, cum pro eius salute ad beatum Leopoldum facta preces essent, quasi tum primum anima in corpus infusa, data iterum vitam, ad multam perduxit aetatem. Vitus Vianensis oppidanus, ætatis annorum quinquaginta, hoc firmat cum circumstantijs vt supra requisitis. O gratia homini benemerito gratis data. O diuine potentie munus inæquabile: quo nostra quoque secula in posterorum felicem recordationem, non sine religioſa admiratione venire poterunt. nihil enim tantum ab oculis hominum natura remouit, nihil que tantum ab animis prudentium alienum esse constituit, vt aliquando diuina fauente gratia in mentes oculosque omnium redire non possint.

Alius mortuus reuiuiscit.

Quidam vxori irascens, quoddam monasterium clauſtri Nouiburgenſis, veneratione beati Leopoldi, Martis post Palmarum diem quotannis eleemosynam panis, vini & trium obulorum accepturis obtulisset, in hæc verba prorupit: Vitam eleemosyna viueres, ne quid auferres habuisses. raptisq; continuo, qua pauperibus destinauerat illa, domum reuertens, eo pane degustato, mandendo assumptum, neque deglutire potens, in lectum se contulit. Vbi hæc illac diu circunvolutus, præcluso spiritu occubuit: vt facile intelligamus, etiam ociosa verba vindicem habere Deum: neque impunè in illos, qui de se benè meriti sint, admitti nefarios sine animaduersione contumaciter permisisse. atque eius rei testis eiusdem filia est.

Cap. 15.

Celestis vita dicta in temerarium obrectarum pauperum.

Sed iam habes, Pater sancte, quid sedente Xisto Pont. Max. prædecessore tuo, ab Reuerend. dominis Cardinalibus in tam pium opus deputatis sit, R. domino Vicecancellario referente, cuius rei minimè, vt opinor, S. T. oblita est, cum vnus è sacro consistorio tunc esset. Idque iam omnes accepisse reor, quibus parentibus ortus Leopoldus sit, quam præclari, quamque illustres: quatum diuinis incuberit: quoniam pacto, extincto patre, se gesserit: quæ admodum leges iustitiæque, coluerit, matrimonij seruauerit iura, quas ædes cõstruxerit sacras: quati eum fecerint prædecessores tui, & dum vixit, & postquam è vita migravit. Habes & miracula, testimonia vitæ, tum magna tum maxima, & que prior, & que nostra vidit ætas: quibus sanctus, quamque, Deo fuerit acceptus, demonstratur aperte: & quæ ad obseruandam eternitatem vir magnus & totus Dei exegerit. Poscebat hominis altitudo longiorem orationem: materia suppeditabat, quam ingentia implere volumina. Ego verò morè illorum, qui paucis calculis innumerabiliu fermè reru summam complectuntur, his paucis exegi. Defecissent aliter latera, & lingua cõpressa obmutuisset: obseruatiæque, benè merito rati apud te est, vt cum intelligis quæ etiam eternitatem permereri, ilicò tua bonitate id confirmes. Iam

Summa virtutum sancti Leopoldi.

URIVS
guber
nobis
RVIII
5

S. Leopoldi nomen quam sit celebre.

virtutes ipsius Leopoldi, quas creator omnium etiam miraculis comprobavit, ab Dei Vicario, qui solus in terris es, ascribere in numero sanctorum iure meritoque, exposcit expectatque. Ad quemcumque enim loca Leopoldi nomen pervenerit, pro sacrosancto veneratur & colitur. idque non simpliciter, prout a nonnullis fieri consuevit, sed in debili atque inviolabili titulo sanctus Leopoldus appellatur & pro sancto habetur. Queritur tamen per laudabilem consuetudinem solennitateque, a sacrosancta Ecclesia introducta, S. T. natus, quo absque, nil tutum, nil stabile, nil denique sanctum creditur. Idcirco mea oratione non existimes velim. Nam in primis Christianissimus fidei nostre totius religionis orthodoxe verus, legitimus, indubitatus defensor Fridericus Imperator Augustus, a quo eius bonitate nihil adhuc properam peti audivimus: nec vero idcirco tantum, quod ex sanctissima Leopoldi familia Australi ducat originem, verum etiam ut Deus in suis glorietur creaturis, eius filius Maximilianus Austriae ac Burgundiae Archidux inuictissimus, patrem sortitus est Caesar. Sic in clytus Hungarorum ceterique Principes catholici illarum provinciarum, & denique omnes eorum populi, tui, vocemque sanctitatis tuae sibi cupiunt, prestolantur, expectantque. Quid enim tibi testibus magis in mundo dari possit non video. Magna profecto res est, ut mortali Deo propitio & fauente, gloriosissimos & caelestes titulos benefacendo sibi quaerant. Iam tempus est, iam te sic velle conspiciamus & tenemus omnes: ut tua videlicet haec lesti voce Leopoldus, qui cum iam in caelis sanctus sit, etiam in terris sanctus esse deus res sanctissimo tuo decreto, longa hominum expectatione optato. Diu mortalibus in augmentum fidei, in monumenta Romani & Ecclesiastici ritus, in gloriae aeternitatis nimio ardore exposcit, & ut benefactis longo labore quaerita iam premia declarantur.

Rogatur, cum in numerum Sanctorum referri.

Extat alius liber de innumeris miraculis & canonizatione eius, per Reverendum patrem, dominum Iohannem Franciscum de Pauinis conscriptus, ad quem lecturam remittimus.

VITA S. OTHMARI ABBATIS, AVTHORIS VVALAFRIDO ABBATE AVGIENSI. PRAEFATIO AVTHORIS.

Hos libellos inveni et lector Tomo V. 16. Octobris.

Initis duobus libellis, quos de vita & virtutibus beatissimi Galli confessoris, iuxta fidem, quae vel scripto, vel dicto ad nos venit, venerat, verè potius, quam lepidè, composuimus: iubentibus vobis, fratres sanctissimi, qui in cenobio eiusdem sancti patris constituti, seruatoris eius, quae in Dei rebus habuit, sancti strenuitate propositi specimè exhibetis, libet subnectere eam relationem, quae de sancti patris Othmari studijs & virtutibus, per eius merita ostensis, vestra assertionem & cura literis est mandata veracibus. Quae cum sit veritate plena, ratione perspicua, non ob aliud a nobis est iterata, nisi quia charissimus frater Cosbertus, qui idem opusculum edidit, cuius charitati quicquam negare nec volumus, nec debemus, id ut fieret postulavit, immò praecipit, quem etiam in hac occupatione instantissimum erga deum sine tadio laeti sustinuumus. Itaque lectori credulo sufficiat haec abbreviatio nostra: incredulus autem qui fuerit, ad eam conscriptionem quam sequimur, recurrens, multiplici ad stipulationem testium conuentus, ad fidem si gratus est, segnis non erit.

HISTORIA.

Vt vir Dei Othmarus pro sanctitate vitae, cellulae sancti Galli sit praefatus, & regia auctoritate regularem inibi vitam instituerit. Cap. I.

Novemb. 16.

S. Othmarus in Rhetia degens, sacerdotio initiatur.

LITVR Othmarus genere Alemannorum oriundus, aetate puerili a fratre suo Rhetia Curiensem perducitur: est: & in seruitio Victoris, earundem partium Comitum, multo tempore constitutus, & literarum scientia sublimatus, virtutum sectator, morumque laudabilium professor, sacerdotij gradum ascendit: & a superaddito Comite benigne retentus, cuidam titulo sancti Floriani confessoris praefatus est. Cumque morum eius probitas, & sanctae vitae munditia longè lateque plurimum morum aures dulci rumore respergeret, Vualdramus quidam, qui sibi vastitatem cremi, in qua sanctus Gallus